

SUOMENMAAN VIRALLINEN TILASTO.

IX.

ALAMAINEN KERTOMUS

SUOMENMAAN ALKEISOPPILAITOSTEN

TILASTA JA TOIMINNASTA

LUKUVUOSINA 1890—1893.

Koulutoimen Ylihallituksen antama.

HELSINGISSÄ,

KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA,

1894.

Tilastokirjasto
Statistikbiblioteket

095 365

Alamainen kertomus, jonka Koulutoimen Ylihallitus on antanut maamme alkeis-oppilaitosten tilasta ja toiminnasta 1 päivästä Syyskuuta vuonna 1890 Syyskuun 1 päivään vuonna 1893 kuluneelta ajalta.

Nyt puheena olevana kolmen vuoden aikana on toimia yleisempää laatua pääasiallisesti pidetty realioppilaitosten kehittymisen edistämiseksi. Niinpä on suomalainen realilyseo perustettu Helsinkiin ja siellä olevan ruotsalaisen realilyseon uudestaan järjestämistä samaan suuntaan pantu alulle. Wiipurin viisiluokkainen ja Nikolainkaupungin neliluokkainen alkeiskoulu, kumpikin opetuskieltään suomalainen, ovat laajennetut realilyseoiksi ja uudet luku-kaavat vahvistetut Turun, Tampereen, Savonlinnan ja Nikolainkaupungin realilyseoille. Kaikkien realilyseojen opetussuunnitelmiin on tuo maamme koulutoimessa uusi periaate pohjaluokista päättyvillä kursseilla nykyään sovellettu.

Sittenkun niille kaupungeille, joissa oli kaksiluokkaisia alkeiskouluja, olosuhteiden mukaan sovitettu vuotuinen apuraha valtion varoista oli luvattu siinä tapauksessa että kaupunkikunnat suostuisivat huostaansa ottamaan ja ylläpitämään näitä kouluja kunnallisina reali- eli porvarikouluina, on Lappeenrannan, Käkisalmen, Sortavalan ja Rauman kaupunkiin oppilaitoksia viimeksi mainittua laatua perustettu. Siitä annetun armollisen määräyksen mukaan on Porin ruotsinkielisen neliluokkaisen alkeiskoulun ja eräästä edellisestä maamme koulutoimen uudestaan järjestämisestä jälellä olevan Helsingin realikoulun lakkauttamista alettu.

Turkuun perustetun yksityisen, opetuskieltään suomalaisen, tyttöskoulun on valtio ottanut huostaansa.

Klassillisten lyseojen lukumäärä lukuvuosina 1890—1893 oli 16 ja realilyseojen 1890—1891 4, 1891—1892 6 ja 1892—1893 7, joista Helsingin ja Wiipurin suomalaiset realilyseot eivät vielä olleet täysiluokkaiset. Oppilas-

määrä kaikissa lyseoissa oli puheena olevina lukuvuosina, eri vuosin, 3,625, 3,701 ja 3,740.

Alkeiskouluja oli lukuvuotena 1890—1891 toiminnassa seuraavaan määrään: 1 viisiluokkainen, 8 neliluokkaista, 2 kolmiluokkaista ja 9 kaksiluokkaista. Tämä määrä oli lukuvuonna 1891—1892 muuttumatta, lukuun ottamatta Wiipurin viisiluokkaista koulua, joka oli muutettu realilyseoksi. Lukuvuotena 1891—1893 oli näitä kouluja 7 neliluokkaista, joista yksi lakkautettavana, 2 kolmiluokkaista ja 6 kaksiluokkaista. Oppilasmäärä oli maimittuna kolmena lukuvuotena, eri vuosin, 718, 625 ja 494.

Tyttökoulujen luku, joka 1890—1892 oli 10, oli seuraavana lukuvuonna lisääntynyt yhdellä; niissä kävi eri vuosina 1,402, 1,429 ja 1,531 oppilasta.

Kummankin kotimaisen äidinkielen mukaan olivat oppilaat jaetut seuraavalla tavalla.

<i>Lyseoissa:</i>	1890—1891.	1891—1892.	1892—1893.
Ruotsalaisia	1,621	1,611	1,581
Suomalaisia	1,947	2,036	2,122
<i>Alkeiskouluissa:</i>			
Ruotsalaisia	337	317	282
Suomalaisia	376	300	206
<i>Tyttökouluissa:</i>			
Ruotsalaisia	863	894	864
Suomalaisia	507	497	626

Täydellisiä tilastollisia yleiskatsauksia on Ylihallitus kultakin kolmelta lukuvuodelta toimittanut.

Kuten edellisissä kolmivuotiskertomuksissa annetaan tässäkin alempana yleiskatsauksena kertomus laajemmanlaisista toimenpiteistä. Senjälkeen seuraavat tiedonannot erityisistä oppilaitoksista ja niiden opettajakunnasta liittyvät samanlaisiin lähinnä edelliseen kolmivuotiskertomukseen yhdistettyihin tiedon antoihin, joiden välittömänä jatkona ne siis ovat.

I. Yleiskatsaus.

Sittenkun Ylihallitus esiintulleesta syystä oli esittänyt senlaista selitystä 94 §:lään armollisessa koulujärjestyksessä, että myöskin palkkiota vastaan vakinaisesti asetettu uskonnon-opettaja olisi varsinaisena jäsenenä

opettajakollegissa, ilmoitettiin Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Lokakuun 9 päivältä 1890, että Keisarillinen Senaatti, joka oli havainnut että palkkiota vastaan asetetulla uskonnon-opettajalla mainitun §:n mukaan koulujärjestyksessä ei ollut istunto- ja äänen-valtaa opettajakollegissa, ei ollut katsonut syytä nykyään olevan Ylihallituksen ehdottamaan mutokseen.

Armollisessa julistuksessa Tammikuun 14 päivältä 1891 säädettiin että 3 § armollisessa asetuksessa Heinäkuun 10 päivältä 1873 koulun-opettajiksi aikovain valmistuksesta Aleksanderin Yliopistossa y. m. tulisi muutettuna kuulumaan seuraavaisesti:

3 §. Jos edellä mainittu näytekirjoitus on hyväksytty ja tutkittava on näyttänyt jumaluus-opillisissa tieteissä suorittaneensa semmoisen kuulustuksen, jota kandidaatti arvon saamiseen filosofillisessa tiedekunnassa vaaditaan, olkoon hänellä oikeus suorittaa opettajakandidaattitutkinto.

Tämä tutkinto kohdistuu parhaasta päästä filosofillisen tiedekunnan joko historialliskielitieteelliseen taikka fyysillismatemaattiseen osastoon sekä käsittää viisi tiedekunnan opetuspiiriin kuuluvaa ainetta, jotka ovat määrätty tutkittavan oman valinnan mukaan ja sellaisessa yhdistyksessä, jonka osasto opettajakandidaattitutkinnon tarkoitukseen nähden harkitsee soveliaaksi.

Armollisessa kirjelmässä Helmikuun 11 päivältä 1891 suotiin Kadettikouluun asetettuun valmistavaan kasvattilaan asetetuille opettajille, ei kuitenkaan useammalle kuin kahdelle, oikeus siltä ajalta, jonka he ovat koulussa virkaa toimittaneet, saada lukea virkavuosia niinkuin opettajat valtion oppilaitoksissa.

Armollisessa julistuksessa Lokakuun 4 päivältä 1892 säädettiin että julkisten oppilaitosten opettajat ja opettajattaret, armollisen julistuksen kautta Toukokuun 7 päivältä 1888 heille myönnetyn oikeuden suhteen saada pensionia varten hyväksensä lukea edellistä virantoimitusta yksityisessä koulussa, saisivat, mitä tulee sanotun julistuksen I momentin *b* kohdassa säädettyyn opetustuntien lukumäärään, ottaa lukuun myös samanaikaisen virantoimituksen eri kouluissa.

Kirjelmässä Toukokuun 9 päivältä 1892 ilmoitti Keisarillinen Senaatti että sen välttämiseksi, että vakinaiselle virkamiehelle saatettaisiin antaa syrjätoimi, jonka hoitaminen ehkä ei soveltuisi hänen vakinaiseen virkaansa kuluvienv velvollisuuksien täyttämiseen, Keisarillinen Senaatti oli katsonut tarpeelliseksi muistuttaa niitä virkakuntia ja viranomaisia, joitten asiana palkkiovirkojen pois-antaminen on, että he senlaisen viran toimittamiseen eivät määrää vakinaisen viran haltijaa toisessa virastossa ellei se, jonka lähinnä tulee valvoa hänen toimintaansa sanotussa virastossa, siihen ole suostunut.

Erilaisista kouluista ja niihin asetettujen opettajain palkkaeduista, opetus-aineista y. m. on puheena olevana ajanjaksona seuraavia määräyksiä annettu.

Kirjelmän kautta Kirkollisasiain-toimituskunnalta Helmikuun 10 päivältä 1892 sääsi Keisarillinen Senaatti, koska oli huomattu että kreikan kielen lukeminen maamme *klassillisissa lyseoissa* yhä enemmän oli vähentynyt, että kun lehtorinvirka, kreikan kieli pääaineena, muussa klassillisessa lyseossa kuin normalilyseossa viran-omistajan eroamisen kautta oli joutunut tai joutuisi avonaiseksi, sitä ei, siksi kuin siitä toisin määrättäisiin, vakinaisesti täytettäisi, vaan kreikan kielen lehtorin tähän asti annettavaa opetusta hoitaisi tunti-opettaja säädettyä palkkiota vastaan opetustunnilta ja että kouluviraston eläkerahaston tulisi saada, 2 § mukaan rahastoa varten Toukokuun 19 päivänä 1883 vahvistetussa ohjesäännössä, nauttia palkansäästöä senlaisesta avonaiseksi joutuneesta virasta ainoastaan yhden vuoden ajan ja vasta silloin kun kysymys mahdollisesti nousisi sen vakinaisesti täyttämisestä.

Armollisessa kirjeessä Tammikuun 28 päivältä 1891 määrättiin, että suomenkielinen alkeiskoulu Wiipurissa on uudestamuodostettava *realilyseoksi* ja yhtäläinen realilyseo, suomi opetuskielenä, Helsinkiin perustettava, siihen laatuun että opetus mainittujen oppilaitosten viidellä alemmalla luokalla järjestettäisiin soveliaasti päättyväksi oppikurssiksi niitä oppilaita varten, jotka sen jälkeen tahtovat siirtyä käytännöllisille eläntö-urille tahi ammattikouluihin, mutta kolmella ylimmällä luokalla annettaisiin tarpeellista valmistusta Yliopistoon tahi Polyteknilliseen opistoon pääsemistä varten, ja että, sittenkuin viisi alempaa luokkaa oli järjestetty, ylimmät kolme luokkaa aluksi olisivat asetettavat väliaikaisesti viideksi vuodeksi, jonka ajan kuluessa, saavutetun kokemuksen nojalla näitten jatkoluokkain tarpeellisuudesta, erityinen alamainen esitys olisi tehtävä joko näitten luokkain lopullisesta vakinaistamisesta taikka niitten lakkauttamisesta. Sen ohessa vahvistettiin vuosi-rahamäärä vastamainituille realilyseoille noudatettavaksi ainoastaan niillä poikkeuksilla, jotka aiheutuvat jo palveluksessa olevien opettajain oikeudesta pysyä heille ennen vakuutetuissa palkkaeduissa; lehtorinvirkojen suhteen määrättiin, ettei niitä asetettaisi vakinaisesti niin kauan kuin näitten oppilaitosten kolme ylintä luokkaa oli ainoastaan väliaikaisella kannalla, vaan hoitaisivat niitä virkasijaiset, jotka saisivat nauttia kaikkia palkkaus-etuja palkkiona ja olisivat oikeutetut, jos täyttävät virkaa varten säädettyjä kelpaavaisuudenehtoja, lisäpalkkioon nähden lukemaan hyväksensä sen ajan, jonka siten virkaa toimittavat.

Tämän yhteydessä vahvistettiin myöskin Keisarillisen Senaatin kirjeellä Tammikuun 28 päivältä 1891 lukutuntikaava semmoiselle realilyseolle, missä jo viideskin luokka suorittaa päättyviä oppikursseja.

Armollisella julistuksella Kesäkuun 30 päivältä 1891 katsoi Teidän Keisarillinen Majesteettinne, siitä tehdystä alamaisesta esityksestä, hyväksi armossa määrätä että armollisen julistuksen mukaan Marraskuun 30 päivältä 1871 Helsinkiin perustettu ruotsinkielinen realilyseo seuraavan lukukauden alusta olisi siten uudestamuodostettava *a)* että tirehtorinvirka lakkautettaisiin ja laitoksen johto jätettäisiin sille opettajakunnan jäsenelle, jonka Senaatin Talousosasto siihen määrää; *b)* että myötäliitetyn opetuskaavan mukaan, joka peräkkäin olisi pantava toimeen laitoksen alimmasta luokasta alkaen, opetus-tuntien lukumäärä venäjän kielessä lisättäisiin 40:ksi, mutta tuntiluku muutamissa muissa aineissa vähennettäisiin ja kaikki latinankielen opetus lakkaisi; *c)* että myöskin myötäliitetty vuosirahan-sääntö sekä aineiden jakoa varten opettajain kesken että näiden palkkaamisen suhteen olisi noudatettava, kuitenkin niillä poikkeuksilla, joihin jo ennen asetettujen opettajain oikeus saada pitää, mitä heille palkkaeduiksi on vakuutettu, saattaa aihetta antaa. Vielä säädettiin että armollisella kirjeellä viime Tammikuun 28 päivältä Helsingin kaupunkiin perustettavaksi määrätty suomenkielinen realilyseo olisi myöskin seuraavan Syyskuun 1 päivästä järjestettävä samojen perusteiden mukaan ja luokka luokalta lavennettava täydelliseksi lyseoksi.

Näitä molempia realilyseoita varten vahvasti Keisarillinen Senaatti kirjeessä Tammikuun 27 päivältä 1892 opetuskaavat.

Kun Keisarillinen Senaatti esiintulleesta syystä oli katsonut senlaista järjestystä tarkoituksen mukaiseksi, jonka kautta Turun, Tampereen, Savonlinnan ja Nikolainkaupungin realilyseoissa, joille lukukaava Joulukuun 13 päivältä 1883 oli voimassa, päättynyt oppijakso viittä alempaa luokkaa varten voitaisiin, opetuksen ohjelmaa muuten niin vähän kuin mahdollista muuttaen, toimeen panna, ja kun samalla oli huomioon otettu että tuntiluku saksan ja ranskan kielissä oli katsottu riittämättömäksi, käskettiin Ylihallitusta Keisarilliseen Senaattiin lähettämään alamaisen lausuntonsa sekä edellisten määräysten mukaan tehdyn ehdotuksen lukukaavaksi yllämainituita realilyseoita varten. Tämän jälkeen vahvistettiin pääasiallisesti Ylihallituksen ehdotuksen mukaan Keisarillisen Senaatin kirjeen kautta Kesäkuun 7 päivältä 1893 Turun, Tampereen, Savonlinnan ja Nikolainkaupungin realilyseoille uusi lukukaava, jota alimmasta luokasta alkaen niissä peräkkäin otetaan noudatettavaksi Syyskuun 1 päivästä 1893.

Koska kustannukset latinan-opetusta varten Maarianhaminan, Uudenkaupungin, Rauman, Kristiinankylän, Pietarsaaren, Raahen, Kajaanin ja Tornion *alkeiskouluissa* Keisarillisen Senaatin antamain erityisten määräysten mukaan suoritettiin Baecin lahjoitusrahastosta, anoi Ylihallitus lähempää selitystä olisiko määräys 5 kohdassa armollisessa julistuksessa Elokuun 22 päivältä 1889 vähimmästä oppilasmäärästä jonka tuli ilmoittautua latinan opetuksen

saamiseen, jotta senlaista opetusta alkeiskouluissa annettaisiin, myöskin noudatettava yllämainituissa kouluissa ja esitti omasta puolestaan että latinan-opetusta näissä kouluissa saataisiin lukumäärästä huolimatta antaa niille oppilaille, jotka senlaista halusivat. Tähän katsoi Keisarillinen Senaatti Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmän mukaan Lokakuun 9 päivältä 1890 hyväksi suostua.

Armollisessa kirjeessä Kesäkuun 22 päivältä 1892 säädettiin että valtion kustantamat kaksiluokkaiset alkeiskoulut Lappeenrannassa, Käkisalmissa ja Sortavalassa kuluvan lukuvuoden lopussa eli Elokuun 31 päivänä 1892 lakkautettaisiin. Samalla myönnettiin mainituille kaupungeille oikeus ottaa haltuunsa nämä koulut huonekaluine, kalustoine ja opetusvälikappaleine ja uudestaan järjestää ne asianomaisten kaupunkien ehdottamain suunnitelmain mukaan, koulu Lappeenrannassa neliluokkaiseksi ja Käkisalmissa kolmiluokkaiseksi reali- ja porvarikouluksi yhteisellä opetuksella pojille ja tytöille ja koulu Sortavalassa neliluokkaiseksi poikakouluksi. Koulujen ylläpitämiseksi myönnettiin kaupunkikunnille, samana päivänä annettujen armollisten päätelmän mukaan, vuotuiset apurahat yleisistä varoista maksettaviksi Syyskuun 1 päivästä 1892 kymmenen vuoden aikana, kouluille Lappeenrannassa ja Käkisalmissa 3,000 ja koululle Sortavalassa 4,000 markalla, kutakin toimessa olevaa luokkaa kohti. Siitä että ne kolleegat, jotka silloin olivat virassa puheena olevissa kouluissa, äsken mainitusta ajasta asetettaisiin lakkautuspalkalle, antoi Keisarillinen Senaatti määräyksen Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä niinikään Kesäkuun 22 päivältä 1892.

Armollisessa julistuksessa Kesäkuun 22 päivältä 1892 säädettiin, muuttamalla VII kohtaa armollisessa asetuksessa Marraskuun 27 päivältä 1885, että senlainen alennus lukukausimaksuissa *jatko-opistoissa* vastaiseksi tehtäisiin että sanotun oppilaitoksen ensimmäisellä ja toisella luokalla olevan oppilaan on kunkin lukukauden alussa opetuksesta maksettava 50 markkaa.

Opettajakunnan palkkaeduista ovat seuraavat määräykset annetut: Armollisen kirjeen mukaan Tammikuun 14 päivältä 1891 korotettiin palkkausmaan normaalilyseoihin asetetuissa venäjän kielen kolleegan-viroissa sekä saksan ja ranskan kielten opettajanviroissa 600 markalla palkkiona, jonka johdosta palkkaus-edut näitten virkojen haltijoille tulevat olemaan, venäjän kielen kolleegalle palkkaa 3,000, korvausta korkeammista elatuskustannuksista Helsingissä 400 ja palkkiota 600 eli yhteensä 4,000 markkaa, saksan kielen opettajalle palkkiota 2,400 markkaa ja ranskan kielen opettajalle palkkiota 1,600 markkaa. — Armollisessa kirjeessä Lokakuun 7 päivältä 1891 myönnettiin suurempien elantokustannusten takia Wiipurin kaupungin oppilaitoksille erityisiä vuotuisia palkkioita, nimittäin lehtorille 450 markkaa sekä kolleegalle ja opettajattarelle, joka nauttii palkkaa vuosirahansäännön mukaan,

300 markkaa Syyskuun 1 päivästä 1891 lukien; Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Huhtikuun 14 päivältä 1892 julistettiin tyttökoulun johtajatarkin oikeutetuksi nauttimaan tänlaista palkkiota. — Armollisella julistuksella Elokuun 18 päivältä 1892 määrättiin, muuttamalla armollisissa asetuksissa Elokuun 23 päivältä 1883 ja Marraskuun 27 päivältä 1885 alkeis-oppilaitoksia ja tyttökouluja varten vahvistettujen palkkaussääntöjen määräyksiä, että ne lisäpalkkiot, joita määrättyjen vuosien nuhteettomasta palveluksesta annetaan alkeis-oppilaitoksen kolleegalle ja tyttökoulun mieskolleegalle, olisivat maksettavat 800 markalla 5:n, 10:n ja 15:n vuoden palveluksen jälkeen. Keisarillisen Senaatin kirjeessä samalta päivältä käskettiin Ylihallitusta ryhtymään senlaisiin toimenpiteisiin, että sanottu lisäpalkkio luettaisiin asianomaisille kolleegoille hyväksi seuraavan Syyskuun 1 päivästä alkaen. Ylihallituksen esiintulleesta syystä siitä tekemän kysymyksen johdosta julisti Keisarillinen Senaatti Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Marraskuun 1 päivältä 1892, että lehtorin, joka ennemmin kolleegana oli armollisen asetuksen mukaan Elokuun 23 päivältä 1883 tullut osalliseksi lisäpalkkiosta 600 markan mukaan eikä lehtorina vielä ollut tullut oikeutetuksi nauttimaan palkkionkorotusta, sitä vähemmin tulisi saada senlaista palkkiota armollisen julistuksen kautta Elokuun 13 päivältä 1892 kolleegoille vahvistetun korotetun laskuperusteen mukaan, kun hän puheena olevan asetuksen X kohdan c) osan mukaan on oikeutettu edelleen nauttimaan saatua lisäpalkkiota, siksi kunnes hän lehtorinvirassa on tullut oikeutetuksi saamaan vastaavaa tai suurempaa korotusta, ja sanotulla, Säätyjen anomuksen johdosta syntyneellä julistuksella ei oltu tarkoitettu lehtorien palkkaetujen korottamista.

Sen komitean esityksen johdosta, jonka Keisarillinen Senaatti oli asettanut ehdotuksen laatimista varten siitä miten voimistelun opettajain ja opettajattarien kehitys ja voimistelu-opetus maamme oppilaitoksissa olisi järjestettävä, määräsi Keisarillinen Senaatti Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Toukokuun 19 päivältä 1892 että avonaiset tai avoimiksi joutuvat *voimistelun* opettajan- tai opettajattarenvirat alkeis-opistoissa ja tyttökouluissa, vastaisesti ja kunnes armollista määrystä mainitusta asiasta annettaisiin tai siitä muuten toisin määrättäisiin, ei vakinaisesti täytettäisi, vaan hoitaisivat niitä sijaiset koko virkoja seuraavaa palkkiota vastaan ja oikeudella niillä, jotka ovat suorittaneet vaaditut kelpaavaisuus-ehdot, palkkion korotuksen suhteen lukea hyväksensä tämän palvelus-aikansa, ja että kouluviraston eläkerahasto tulisi nauttimaan palkansäästöä avoimeksi joutuneesta virasta yhden vuoden ajan ja vasta silloin kun kysymykseen mahdollisesti tulisi viran täyttäminen vakinaisesti.

Kouluissa käytetyistä oppikirjoista on Ylihallitus vastaan-ottanut Kirkollisasiain-toimituskunnalta kirjelmän Maaliskuun 22 päivältä 1893, joka oli

näin kuuluva: Niihin epäkohtiin nähden, jotka oppikirjain käytettäväksi ottamisen suhteen julkisissa oppilaitoksissa ovat ilmaantuneet erittäinkin siinä, että erilaisia oppikirjoja samassa aineessa käytetään samassakin koulussa, jonka kautta oppilaitten vanhempia ja holhoojia rasitetaan runsailla maksuilla, on Keisarillinen Senaatti, ennenkuin muihin toimiin asian suhteen ryhdytään, käskenyt Ylihallitusta antamaan luettelo sekä niistä yhteisistä oppikirjoista, jotka 80 § mukaan armollisessa koulujärjestyksessä Elokuun 8 päivältä 1872 ovat määrättyt eri aineiden opettamisessa alkeisopistoissa ja opistoissa naisivistystä varten käytettäväksi tai jotka sittemmin ovat koulu-asetuksen 81 § mukaan otetut käytäntöön, että myös muista oppikirjoista, joita Ylihallituksen myöntämällä luvalla tai muuten käytetään erityisissä kouluissa tai joita yksityiset opettajat ja opettajattaret käyttävät, ilmoittamalla sen ohessa syy miksi poikkeusta on myönnetty. — Sittenkuin Ylihallitus jo sitä ennen kiertokirjeessä alkeis-opistojen rehtoreille ja tyttökoulujen johtajattarille oli kehoittanut näitä lähettämään kukin oppilaitoksestaan Ylihallitukselle luettelo opetuksessa käytettävistä oppikirjoista, on Kirkollisiasiain-toimituskunnan määräämän tarkoituksen mukainen, Ylihallituksessa laadittu luettelo kaikista oppikirjoista, joita nykyään eri aineiden opetuksessa käytetään, sekä ilmoitus niistä kouluista, joissa kutakin niistä tavataan, Keisarillisen Senaattiin lähetetty.

Seuraavat ohjeet on Ylikallitus kiertokirjeessä tiedoksi antanut kaikkien opistojen johtajille ja johtajattarille:

Joulukuun 23 päivänä 1892, että heidän tulee pitää huolta siitä että luetteloja oppilaitosten opetus-välikappaleista, sekä huonekaluista ja kalustosta, kuten 112 §:ssä armollisessa koulujärjestyksessä säädetään, asianmukaisesti laaditaan ja että poistamiset näistä luetteloista niissä tavarantarkastuksissa, jotka eivät ainoastaan johtajan tai johtajattaren vaihtuessa vaan sitä paitsi vuosittain ovat toimitettavat, tehdään siinä järjestyksessä kuin 86 §:ssä äskenviitatussa koulujärjestyksessä säädetään;

Tammikuun 27 päivänä 1893, että, koska Ylihallituksen lukukausi-, ero- ja päästötodistuskaavoissa vahvistamaa arvolause-asteikkoa 1—10 oli oppilaitoksissa eri tavalla sovellettu, pysyttämällä numerot 1—10 ja niitä vastaavat arvolauseet mainitussa kaavassa, numero 5 on käytettävä merkitsemään alinta hyväksyvää arvosanaa muuttamista varten korkeampaan luokkaan ja päästöä varten, kuin myös että sama ääniasteikko myöskin on sovellettava kuukausiarvostelujen antamisessa oppilaille ja niiden kirjallisten harjoitelmien arvostelemisessa;

Lokakuun 17 päivänä 1893, että viipymisen välttämiseksi kouluvirkojen lopullisessa täyttämisessä niissä tapauksissa, jolloin opettaja tai opettajatar on määrätty koetteeksi hoitamaan senlaista virkaa, asianomaisen johtajan tai johtajattaren tulee niin pian kun koetusaika on päättynyt siitä Ylihallituk-

selle ilmoittaa tiedon-annolla samalla siitä, miten koetuspalvelus on suoritettu; ja

että, koska tähän asti, kun opettaja tai opettajatar on ollut virkavapauden tarpeessa, ilmoitus siitä, eikä harvoinkaan, on tehty virkakirjeessä Ylihallitukselle, ilman että siihen kuuluvat liitekirjat ovat olleet kartoitetut, hakemuksen virkavapaudesta senlaisten liitekirjain seuraamana, kun armollisen koulujärjestyksen 60 §:n jälkimmäisessä kohdassa määrätään, asianomaisesti kartoitettuna tulee joko hakijan itse tai hänen valtuuttamansa jättää Ylihallitukselle.

Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Marraskuun 8 päivältä 1892 ilmoitettiin Ylihallitukselle että Keisarillinen Senaatti armollisen julistuksen johdosta Joulukuun 19 päivältä 1889 oli säätänyt että opettajakunta maamme alkeis-opistoissa ja opistoissa naissivistystä varten olisi kutsuttava *yleiseen kokoukseen* Helsingissä Kesäkuussa 1893. Puheenjohtajan suhteen, tarpeellisiin valmistaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä, oikeudesta ottaa kokoukseen osaa y. m. vahvistettiin samalla yhdenlaiset lähemmät määräykset kuin vuonna 1890 pidetylle yleiselle koulun-opettajain kokoukselle, jotka määräykset ovat esitetyt edellisessä kolmivuotis-kertomuksessa.

Kun uhkaavan kolerakulkutaudin takia syyslukukausi 1892 Helsingin ja Wiipurin julkisissa oppilaitoksissa oli lyhennetty 15 päivällä ja seuraava kevätlukukausi sen johdosta armollisen kirjeen mukaan Lokakuun 4 päivältä 1892 näissä oppilaitoksissa pidennetty Kesäkuun 15 päivään, pidettiin neljäs yleinen koulunopettajainkokous Kesäkuun 19—21 päivinä 1893, Ylihallituksen Ylitirehtööri puheenjohtajana. Keskustelu-aineet, luvulleen 30, oli Ylihallitus yksissä neuvoin pedagogian-professorin kanssa Aleksanderin-Yliopistossa sekä molempain normalilyseoin rehtorien kanssa laatinut. Osanottajia kokouksessa oli 211.

Armollisessa kirjeessä Lokakuun 7 päivältä 1891 myönnettiin seuraavat lisäykset ja muutokset Ylihallituksen menosääntöön.

Tammikuun 1 päivästä 1892 palkankorotusta neljälle ylitarkastajalle ja yhdelle kansakoulujentarkastajalle 1,000 markalla kullekin; palkkionkorotusta sihteerille 1,090 markkaa; ylimääräisen virkamiehen palkkaamista varten kansakouluosastolla 1,200 markkaa. Sen ohessa säädettiin että kansakoulujentarkastajalle tuleva virantoimituspalkkio 1,000 markkaa olisi maksettava palkkion nimellä, johon kansakoulujentarkastaja saisi 500 markan lisäyksen viiden ja kymmenen vuoden palveluksesta tässä toimessa. Syyskuun

1 päivästä 1893 korotettiin venäjänkielen opetuksen tutkijan vuosisääntöön otettu palkkio 1,500 markalla.

Ylihallituksen virkamieskunnassa on seuraavat muutokset tapahtunut: Kun notario H. B. Hollmén Marraskuun 4 päivänä 1891 oli kuollut, nimitti Ylihallitus Joulukuun 18 päivänä 1891 notarioksi Filosofianmaisterin Carl Oskar Roosin, Maaliskuun 11 päivänä 1892 kuoli kansakoulujentarkastaja A. Berner, jonka jälkeen Keisarillinen Senaatti Lokakuun 12 päivänä 1892 nimitti ja määräsi Ylihallituksen aktuarion filosofianmaisteri Aleksander Haapasen kansakoulujentarkastajaksi Ylihallituksessa. Aktuarionvirkaan nimitti Ylihallitus Tammikuun 5 päivänä 1893 notario Roosin ja notarionvirkaan sitä seuraavan Helmikuun 7 päivänä kansakoulunopettajan Albin Järvisen.

Sittenkun armollisella julistuksella Kesäkuun 30 päivältä 1892 erityisiä muutoksia oli tehty oppilaitosten kuuromykkiä ja sokeita varten Suomessa uudestaan järjestämisen suhteen ja uusien senlaisten koulujen perustamista oli määrätty sekä armollisella julistuksella samalta päivältä lähempiä määräyksiä annettu tarkastajan asettamisesta Ylihallitukseen aistiviällis-kouluja varten, nimitti ja määräsi Keisarillinen Senaatti sitä seuraavan Elokuun 18 päivänä filosofian maisterin Walter Forsiuksen olemaan aistiviälliskoulujentarkastajana Ylihallituksessa.

Venäjän kielen opetuksen tutkija, kenraalimajuri J. A. Frey kuoli Kesäkuun 19 päivänä 1891, jonka jälkeen Keisarillinen Senaatti Lokakuun 14 päivänä 1891 tähän virkaan asetti venäjän kielen kollegan Wüpurin ruotsalaisessa lyseossa, filosofianmaisteri Aleksander Jefremow'in.

Opetuksen suhteen kreikkalaisvenäläisessä uskonopissa valtion oppilaitoksissa niissä kaupungeissa, joissa mainittua uskon-oppia tunnustavia oppilaita oli, mutta tilaisuutta yhtämittäiseen opetukseen siinä puuttui, katsoi Keisarillinen Senaatti Marraskuun 11 päivänä 1891 hyväksi sallia että, pääasiallisesti Hengellisen Hallituksen ehdotuksen mukaan, Hengellinen Hallitus saisi asettaa kiertävän opettajan velvollisuudella antaa opetusta kunkin edellä mainitun kaupungin oppilaitoksissa joka päivä vähintään neljän tai viiden viikon kuluessa semmoisina aikoina päivästä että mitään häiriötä ei syntyisi kouluja varten vahvistetussa lukukaavassa. Muuten annettiin asiassa seuraavat tarkemmat määräykset: että oppilaita erinlaisista oppilaitoksista samalla paikkakunnalla tulisi opettaa yhteisesti mikäli se oppilaiden kielentaitoon ja kehityskantaan nähden olisi mahdollista; että tuleva opettaja kultakin koulu-paikkakunnalta, niin kauvan kuin kreikkalaisvenäjän uskoisia oppilaita siellä olisi ja häneltä nauttivat opetusta, saisi nostaa kaikkiaan 280 markan palkkion, jonka asianomaisen rehtorin suurimmassa tai vanhimmassa puheena-

olevista oppilaitoksista kunkin päätyneen opetuskurssin jälkeen tulisi kuittia vastaan hänelle maksaa; ja että opettaja sitä paitsi matkustuksistaan yhdestä koulupaikasta toiseen tulisi saada korvausta kyydistä ja päiväpalkkaa matkustuspäivistä yhdeksännen luokan mukaan voimassa olevassa matkustus-säännössä.

Kasvatusopillisen matka-apurahan antoi Keisarillinen Senaatti vuodelta 1891 Helsingin suomalaisen tyttökoulun johtajattarelle O. Stenbäckille, vuodelta 1892 Wiipurin ruotsalaisen lyseon lehtorille filosofiantohtori E. Selanderille ja vuodelta 1893 Helsingin ruotsalaisen normalilyseon lehtorille Hj. Appelqvistille.

Auskulultausta varten normalilyseossa määrättyä kahta 500 markan suuruista apurahaa ovat nauttineet vuodelta 1891 kolleegat Oulun suomalaisessa tyttökoulussa O. V. V. Hohenthal ja Kajaanin alkeiskoulussa rehtori H. A. Ticcander; vuodelta 1892 kolleegat Wiipurin ruotsalaisessa lyseossa R. M. Witting ja Raahen alkeiskoulussa H. A. Ingman; vuodelta 1893 kolleegat Porin lyseossa F. A. Lönnmark ja Nikolainkaupungin suomalaisessa realilyseossa K. V. Cajander.

Armollisella kirjeellä Lokakuun 9 päivältä 1889 myönnetyn 2,500 markan suuruisen määrärahan matka-apurahoiksi suvilomalla saksan ja ranskan kielten opettajille ja opettajattarille alkeisopistoissa ja tyttökouluissa on Keisarillinen Senaatti nyt puheena olevana aikana jakanut seuraavalla tavalla: 1891, Helsingin suomalaisen tyttökoulun ranskan kielen opettajattarelle M. Elliselle 1,000 markkaa sekä Wiipurin suomalaisen tyttökoulun saksan kielen opettajattarelle S. K. Qvistille ja saman kielen opettajalle Oulun suomalaisessa lyseossa O. E. Grönströmille kummallekin 750 markkaa; 1892, Porin lyseon saksan ja ranskan kielten opettajalle E. Granitille 1,000 markkaa sekä saksan kielen opettajattarille Turun ruotsalaisessa tyttökoulussa S. Sederholmille ja Oulun ruotsalaisessa tyttökoulussa A. M. af Enehjelmille 750 markkaa kummallekin; 1893, Savonlinnan realilyseon saksan ja ranskan kielten lehtorille V. A. Juutilaiselle 1,000 markkaa ja ranskan kielen opettajattarille Turun suomalaisessa lyseossa E. A. von Schantz'ille ja Wiipurin suomalaisessa tyttökoulussa E. M. Nord'ille 750 markkaa kummallekin.

Muutoin on mikäli Yllihallitus on saanut tiedokseen seuraavia matka-apurahoja annettu: Elokuun 19 päivänä 1891 ruotsalaisen normalilyseon venäjän kielen kolleegalle M. Smirnoff'ille 2,000 markkaa oleskelemista varten Keisarikunnassa seuraavalla syyslukukaudella tutustuaksensa saksankielisissä lukioissa ja realikouluissa niihin opetustapoihin, jotka venäjän kielen opettamista varten myöhemmin aikoina ovat kehittyneet ja vakaantuneet; — Joulu-

kuun 16 päivänä 1891 filosofian kandidaatille F. Hj. Hahl'ille, joka oli ilmoittanut aikovansa valmistautua saksan ja ranskan kielten opettajaksi, 2,000 markkaa oleskelemista varten Saksassa ja Ranskanmaalla, velvollisuudella viipyä matkalla vähintään kahdeksan kuukautta ja kotiin tultua vähintään kahden vuoden ajan olla Ylihallituksen määrättävänä koulun palveluksessa käyttämistä varten; — Toukokuun 19 päivänä 1892 Kokkolan alkeiskoulun venäjän ja saksan kielten kolleegalle M. V. Högbäckalle 600 markkaa oleskelemista varten kesäloman aikana Keisarikunnassa tieto- ja käyttöpuolisesti vaurastuaksensa venäjän kielessä; — Toukokuun 30 päivänä 1893 filosofian maisterille A. E. Rosendahl'ille 2,500 markkaa asettauksensa hänet tilaisuuteen oleskelemisen kautta Berlinissä kymmenenä kuukautena ja Parisissa kahdeksana kuukautena pääasiallisesti käytännöllisesti vaurastumaan saksan ja ranskan kielissä.

Armollisen koulujärjestyksen 80 § nojalla on Ylihallitus jättänyt seuraavain luku- ja oppikirjain käyttämisen riippuvaksi asianomaisen opettajan erityisestä esityksestä kussakin tapauksessa, nimittäin: 1890, F. Gustafsson'in »Fosterländsk läsebok för skolans lägre klasser», Aug. Ramsay'n »Lärobok i algebra» jonka oppikirjan suhteen Ylihallitus oli päättänyt, että vaikka Ylihallitus ei ollut voinut hyväksyä teokseen kuuluvaa esitystä suhteettomista luvuista, Ylihallitus kumminkin, koska teokselta muuten ei puuttunut ansioita, oli tahtonut sallia että sitä asianomaisen opettajan pyynnöstä saisi opetuksessa käyttää, ehdolla että opettaja suullisesti esittää opin suhteettomista luvuista toisen hyväksytyyn oppikirjan mukaan; — 1891, toinen osa F. Gustafsson'in lukukirjasta alempia luokkia varten nimeltä »Saga och Historia», joka Ylihallituksen mielestä oli saman teoksen ensimmäistä osaa parempi; V. Vasenius'en Ruotsin kielen alkeiskurssi; J. R. Pallin'in »Lärobok i Medeltidens historia, för Finlands svenska läroverk bearbetad af M. G. Schybergson»; — 1892, K. Ervast'in Raamatun historia, kumminkin, koska Porvoon Tuomikapituli oli muistuttanut että teos olisi liian lavea jotta sitä oppilaitoksissa voisi tarkkuudella täydellisesti käydä läpi, sillä ehdolla ja edellytyksellä että sen käyttämisessä tarpeellista valikoitsemista asianomaisten opettajain määräysten mukaan tehtäisiin; tästä teoksesta antoi Keisarillinen Senaatti Joulukuun 6 päivänä 1892 tekijälle 600 markan suuruisen tekijäpalkinnon; — 1893, V. T. Rosenqvist'in »Biblisk historia för elementarläroverken», samalla ehdolla kun K. Ervast'in raamatun historian käyttämisen suhteen; A. Lönnbeck'in toimittamat »Poetisk läsebok för skolans lägre klasser» ja »Poetisk läsebok för skolans högre klasser»; Axel Lilius'en ja Alfr. Thillot'in »Lärobok i ryska språket för elementarundervisningen».

Syyskuun 8 päivänä 1891 on Ylihallitus antanut sen lausunnon, että E. Stenbäck'in »Trestämmiga sånger för skolan och hemmet, Kolmiäänisiä lauluja kotia ja kouluja varten» nimisen kirjan käyttäminen koulujen lauluharjoituksissa ei kohtaisi esteitä.

Toukokuussa 1892 julkaisi Ylihallitus virallisissa lehdissä seuraavan tiedoksi annon: Esiintulleesta syystä on Ylihallitus tahtonut huomauttaa asianomaisia kirjantekijöitä ja kustantajia siitä että olisi tarpeen että niissä ruotsinkielisissä oppikirjoissa, joita julkisia oppilaitoksia varten mahdollisesti ulos-annetaan kuin myös ennen hyväksytyjen kirjojen uusissa painoksissa, noudatetaan esivallan määräämää oikeinkirjoitustapaa mainitun kielen opettamista varten julkisissa oppilaitoksissa.

II. Erityiset oppilaitokset ja opettajisto.

Normaalilyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Joulukuun 16 päivänä 1891 nimitti Keisarillinen Senaatti Uudenmaan läänin kansankoulujen piiritarkastajan filosofiantohtori Emil Bööck'in historiallisten tieteiden yliopettajaksi; Elokuun 23 päivänä 1892 kuoli latinan ja suomen kielten kollega J. H. Tranberg ja on virkaa senjälkeen virka- ja armovuoden aikana hoitanut erityiset sijaiset.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut yliopettaja A. Kihlman.

Venäjän kielen kollegalle ja saksan ja ranskan kielten opettajalle myönnetystä korotetusta palkasta on edellä kerrottu.

Oppilaitokseen kirjoitettujen opettajakokelaiden luku oli lukuvuonna 1890—1891 syyslukukaudella 23, kevätlukukaudella 25; 1891—1892, syyslukukaudella 14, kevätlukukaudella 12; 1892—1893, syyslukukaudella 15, kevätlukukaudella 22. Käytännöllisiä opettajannäytteitä on mainittuna kolmena lukuvuonna suoritettu 30, 35 ja 15.

Oppilaiden luku oli eri lukuvuosina 179, 180, 149.

Kouluneuvosto (1:stä päivästä Syyskuuta 1891 Syyskuun 1 päivään 1894): professorit F. V. Gustafsson ja A. O. Freudenthal, översti K. Antell, ylitirehtööri V. G. Geitlin (puheenjohtajana) ja hovineuvos L. Krohn (kuollut).

Normaalilyseo, jossa suomi opetuskielenä. Syyskuun 22 (10) päivänä 1891 nimitettiin armollisesti suomen ja ruotsin kielten lehtori, filosofiantohtori A. O. G. Genetz suomen kielen ja kirjallisuuden professoriksi Keisarillisessa Aleksanderin Yliopistossa, jonka jälkeen valtakirja Helmikuun 18 päivänä 1893 annettiin Porin lyseon lehtorille filosofiantohtori A. V. Forsman'ille mainittujen kielten lehtorinvirkaan. Sittenkun Keisarillinen Senaatti Loka-

kuun 21 päivänä 1891 oli nimittänyt lyseon lehtorin A. V. Streng'in kielten yliopettajaksi, valtuutettiin filosofiankandidaatti Henrik Ferdinand Silander latinan ja kreikan kielten lehtoriksi. Kollegan F. O. Rapolan siirryttyä alulla lukuvuotta 1891—1892 lehtorinvirkaan Savonlinnan realilyseossa, määräsi Keisarillinen Senaatti, joka tehtyjen valitusten johdosta oli kumonnut Ylihallituksen toista henkilöä tarkoittavan virkaannimityksen, Joulukuun 16 päivänä 1891 filosofianmaisterin Artur Henrik Snellman'in kahtena koetusvuotena hoitamaan historian ja suomen kielen kolleganvirkaa. — Sittenkun filosofiankandidaatti K. Hämäläinen lukuvuoden 1891—1892 lopussa oli siirtynyt lehtorinvirkaan Oulun suomalaisessa lyseossa hoiti saksan ja ranskan kielten opettajanvirkoja filosofianmaisteri Hjalmar Hahl, joka Elokuun 23 päivänä 1893 määrättiin niitä kahtena koetusvuotena toimittamaan.

Tammikuun 14 päivänä 1891 määräsi Keisarillinen Senaatti v. t. yliopettajan, lehtori Streng'in hoitamaan rehtorintointa siksi kunnes avoinna olevan yliopettajan viran täytettyä yliopettajain luku tulisi täydeksi, ja sittenkun Streng oli nimitetty yliopettajaksi määräsi Keisarillinen Senaatti Huhtikuun 6 päivänä 1892 hänet vastaiseksi opiston rehtoriksi.

Venäjän kielen kollegalle ja saksan ja ranskan kielten opettajille on myönnetty samanlaiset lisäykset palkkaetuihin kuin samoille opettajille ruotsalaisessa normaalilyseossa.

Lukuvuonna 1890—1891 kustannettiin neljännelle luokalle realiosasto, jota varten ertyinen 840 markan suuruinen määräraha oli myönnetty; sittenkun syksystä 1891 alkaen suomenkielinen realilyseo paikkakunnalla oli alkanut toimensa, ei realiosastot normaalikoulun 2—4 luokkaan enää ole tulleet kysymykseen. Jatkona edellisinä vuosina kustannetuille rinnakkaisosastoille oppilaitoksen kahdella luokalla myönsi Keisarillinen Senaatti Elokuun 19 päivänä 1891, tarkoitusta varten tarvittavan 9,960 markan rahan määrärahyksen ohessa 5:n ja 7:n luokkain kahtia jakamisen lukuvuotena 1891—1892 paitsi kreikan ja venäjän kielissä. Seuraavana lukuvuotena 1892—1893 huomattiin ettei rinnakkaisosasto 8:teen luokkaan ollut tarpeen ja senlaista osastoa varten 6:teen luokkaan myönsi Keisarillinen Senaatti määrärahan sillä edellytyksellä että oppilasmäärä lukuvuoden alussa tulisi olemaan 40 suurempi. Koska kumminkin näin ei käynyt, oppilasmäärä kun vaan nousi 37, ei mainitun luokan ajottua jakoa tarvinnut toimittaa.

Lyseoon kirjoitettujen opettajakokelaiden luku oli, lukuvuonna 1890—1891 syyslukukaudella 25, kevätlukukaudella 23, 1891—1892 syyslukukaudella 25, kevätlukukaudella 27, 1892—1893 syyslukukaudella 25, kevätlukukaudella 30. Käytännöllisiä opettajannäytteitä on näiden kolmen lukuvuoden aikana suoritettu luvulle 52, 49 ja 31.

Oppilaiden luku on samaan aikaan ollut eri vuosina 291, 252 ja 223.

Kouluneuvosto: Hovineuvos K. A. Slöör (puheenjohtajana), professori A. F. Sundell, lääketieteentohtori M. Äyräpää, valtioneuvos Th. Rein ja kamreeri A. Boehm.

Realilyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Oppilaitoksen Syyskuun 1 päivästä 1891 luokka luokalta uudestaan järjestäminen, armollisen julistuksen mukaan edellisen Kesäkuun 30 päivältä, realilyseoksi laajaperäisillä kursseilla venäjän kielessä on aikasemmin mainittu yleiskatsauksessa. Syyskuun 9 päivänä 1891 vahvasti Keisarillinen Senaatti Ylihallituksen mallivuosisääntönsä johdolla äsken mainitussa armollisessa julistuksessa tehdyn ehdotuksen vuosisääntöksi oppilaitosta varten, vastaiseksi noudatettavaksi sekä määräsi että opettajat uskon-opissa ja englannin kielessä sekä piirustuksessa ja kaunokirjoituksessa tulisivat palkatuiksi vanhan vuosisääntönsä mukaan siksi kuin heidän opetusvelvollisuutensa uuden lukukaavan luokka luokalta noudatettavaksi saattamisen kautta vähenisi.

Kun armollisen julistuksen mukaan Kesäkuun 30 päivältä 1891 lyseossa tulisi olla muiden muassa lehtori kotimaisia kieliä varten, mutta tätä lehtorinvirkaa ei voisi täyttää koska tästä opetuksesta jo oli huolta pidetty kahden vakituisesti asetetun kollegan kautta, joista toinen, K. E. Lindgrén, hoiti opetusta ruotsin ja suomen kielissä, toinen, K. E. Hårdh, saksan ja ruotsin kielissä, pyysi Ylihallitus luvan senlaisen muutoksen tekemiseen mainitun lehtorin opetusaineiden suhteen, kun se ensi kerran täytettäisiin että kotimaiset kielet vaihettaisiin luonnonhistoriaan ja maantieteeseen. Tähän esitykseen Keisarillinen Senaatti Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmän mukaan Lokakuun 21 päivältä 1891 ei katsonut olevan syytä myöntyä. Sen jälkeen ilmoitti Ylihallitus että mitään muuta neuvoa puheena olevan viran täyttämiseksi ei näyttänyt olevan tarjolla, kuin että kolleega Lindgren'iä pitkälliseen virantoimitukseensa oppilaitoksessa ja siihen tunnollisuuteen ja menestykseen nähden, jolla hän siinä on hoitanut opetusta erittäinkin suomen kielessä, nimitettäisiin virkaan. Ylihallitus esitti sentähden eikö Ylihallituksen sallitaisi virkaa haettavaksi julistamatta suoraan nimittää ja valtuuttaa kolleega Lindgren'iä lehtoriksi molemmissa kotimaisissa kielissä, jonka kautta tuo vaikea haikka vältettäisiin että yksi lehtorinvirka oppilaitoksessa pitemmän aikaa jäisi täyttämättä ja opetus maantieteessä ja luonnonhistoriassa uskotaisiin satunnaisille opettajille. Siten saattaisi nimittäin Lindgren'in jälkeen avonaiseksi joutuva kolleganvirka viitatus julistuksen mukaisesti täyttää opetusvelvollisuudella viimeainituissa aineissa. Tähän suostui Keisarillinen Senaatti Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Helmikuun 18 päivältä 1892, sittenkun Keisarillinen Senaatti välipäätöksen kautta samalta päivältä oli selittänyt Lindgren'in oikeutetuksi tulla nimitetyksi usein mainittuun

lehtorinvirkaan, vaikka ei hän ollut suorittanut käytännöllistä näytettä suomen kielessä eikä myöskään tietuopuolista tutkintoa tai käytännöllistä näytettä ruotsin kielessä. Maaliskuun 8 päivänä 1892 annettiin kolleega Lindgren'ille valtakirja ruotsin ja suomen kielten lehtorinvirkaan ja seuraavan Joulukuun 3 päivänä filosofianmaisterille vapaaherra Adolf von Bonsdorff'ille historian, maantieteen ja luonnonhistorian kolleganvirkaan, jälkimäinen virka vastaanotettava Syyskuun 1 päivänä 1893.

Lehtorinvirkaan venäjän kielessä valtuutettiin Syyskuun 3 päivänä 1892 filosofianmaisteri Karl Severin Ahonius.

Sittenkun uskonnonopettaja K. T. Broberg Elokuun 20 päivänä 1892 pyynnöstä oli saanut eron on opetusta mainitussa aineessa hoitanut pastori Ernst Sjöblom.

Armollisen julistuksen kautta Kesäkuun 30 päivältä 1891 asetettu rehtorintoimi annettiin lehtori L. Neovius'elle, joka seuraavan lukuvuoden alussa kieltäytyi siitä, jonka jälkeen Ylihallitus uskoi sen vapaaherra von Bonsdorff'ille, joka silloin hoiti luonnonhistorian opetusta oppilaitoksessa. Tämän toimenpiteen hyväksyi Keisarillinen Senaatti voimassa olemaan kestävän lukuvuoden loppuun ja Toukokuun 24 päivänä 1892 salli Keisarillinen Senaatti että von Bonsdorff saisi edelleen hoitaa rehtorintointia kunnes kysymys kollegaviran täyttämisestä luonnonhistoriassa y. m. olisi lopullisesti päätetty. Sittenkuin vapaaherra von Bonsdorff oli valtuutettu mainittuun virkaan, määräsi Keisarillinen Senaatti Tammikuun 25 päivänä 1893 hänet vastaiseksi opiston rehtoriksi. Vararehtoriksi määräsi Ylihallitus Toukokuun 5 päivänä 1893 kollegan A. F. Lilius'en.

Marraskuun 11 päivänä 1892 myönnettiin 280 markkaa kreikkalais-venäläistä uskonnon opetusta varten lukukauden alusta vastaiseksi otettavaksi opiston vuosirahansääntöön.

Oppilaiden luku on puheena olevana kolmena lukuvuonna ollut eri vuosina 123, 112 ja 119.

Kouluneuvosto: Kapteeni A. V. Lagerborg, professori F. Elfving (puheenjohtajana), filosofianmaisteri A. Schauman, assessori C. J. Hougberg ja filosofianmaisteri E. Nordström.

Realilyseo, jossa suomi opetuskielenä. Opisto avattiin armollisen julistuksen johdosta Kesäkuun 30 päivältä 1891 seuraavan Syyskuun 1 päivänä yksiluokkaisena ja tulee senjälkeen vuosittain lavennettavaksi yhdellä luokalla. Elokuun 18 päivänä 1892 antoi Keisarillinen Senaatti luvan rinnakkaisosaston perustamiseen siinä tapauksessa että 60 tai useampi ensi luokkaan pyrkijöistä tulisi pidetyssä pääsytutkinnossa hyväksytyiksi ja myönnettiin tarpeelliseen ylimääräinen rahanmääräys. Aijottu rinnakkaisosasto

tulikin toimeen ja voimassa pidettiin tulevan lukuvuoden ajalla senlainen osasto ensimmäisellä luokalla.

Opetusta ovat tuntiopettajat ja rehtorintointa on filosofianmaisteri Kaarlo Fredrik Kerppola hoitaneet.

Erityisiä ylimääräisiä määrärahoja on myönnetty huonekalujen ja kaluston sekä opetusvälikappaleitten hankkimiseksi. Vuosirahansääntö on kumpaakin lukuvuotta 1891—1892 ja 1892—1893 varten erityisesti vahvistettu.

Ensimmäisenä toimitusvuotenaan oli oppilaitos sijoitettu suomalaisen normaalilyseon taloon. Sitten kuin koulurahaston varoista armollisesti oli myönnetty 300,000 markkaan saakka talon ostamiseksi valtiolaitokselle huoneistoiksi realilyseota varten, käski Keisarillinen Senaatti Tammikuun 27 päivänä 1892 Valtiokonttoorin professori G. Asp'in ja hänen vaimonsa kanssa päättää kauppaa heidän omistamastaan talosta ja tontista N:o 2 Kirkkotorin varrella Helsingissä. Samalla käskettiin Rakennushallitusta tekemään tarpeellisia muutoksia ja uudisrakennuksia taloon. Piirustukset näihin vahvistettiin Heinäkuun 13 päivänä 1893, kumminkin toimitettiin tänä kesänä ainoastaan muutamia pieniä muutostöitä, joita varten ylimääräinen 1,500 markan suuruinen rahanmääräys myönnettiin.

Oppilaiden luku oli lukuvuonna 1891—1892 yhdellä luokalla 40 ja lukuvuonna 1892—1893 kahdella luokalla, joista ensimmäinen oli jaettu kahteen osastoon, 100.

Kouluneuvosto: Professorit J. N. Lang ja V. Ruin (puheenjohtajana), lääketieteen tohtori Th. Löfström, filosofianmaisteri V. Löfgren ja insinööri W. V. Forsman.

Realilyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Keisarillisen Senaatin useasta sisäänjätetystä ehdotuksesta koulun uudestaan järjestämisestä johtuvan, Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä tammikuun 28 päivältä 1891 annetun käskyn mukaan teki Ylihallitus ehdotuksen tarkoituksella saattaa opetuskaavaa ja kurssia, koulun siihen asti voimassa ollutta suunnitelmaa muuttamatta, lähempään yhtäläisyyteen viiden alemman luokan uudestaan järjestämisen kanssa armollisen kirjeen mukaan samalta päivältä Helsinkiin ja Wiipuriin perustettaviksi määrättyissä realikouluissa. Kuitenkaan ei tämä ehdotus tullut käytäntöön, vaan armollisessa kirjeessä Huhtikuun 14 päivältä 1892 määrättiin että koulu lukuvuoden 1891—1892 päätyttyä luokka luokalta lakkautettaisiin. Kun seuraavana lukuvuonna 1:nen luokka täten puuttui vahvistettiin tätä lukuvuotta varten erityinen vuosirahansääntö, muutamia säästöjä ennen voimassa olleessa vuosirahansäännössä noudattaen.

Virkaeron sai pyynnöstä Tammikuun 17 päivänä 1893 piirustuksen opettajatar A. K. Pipping, jolle oli myönnetty ylimääräinen 600 markan

elinkautinen apuraha. Koulun vakinaisessa opettajakunnassa ei ole muita muutoksia tapahtunut. Avonaisia uskonnon, venäjän kielen ja voimistelun opettajain virkoja ovat sijaiset toimittaneet. Rehtorintointa on edelleen hoitanut kollega Brenner.

Oppilasmäärä oli lukuvuosina 1890—1893 eri vuosina 40, 34 ja 24.

Kouluneuvosto: Professori H. Holsti (puheenjohtajana), varatuomari R. Elving, intendentti A. L. Gripenberg, kauppias M. Hallberg ja arkitehti K. G. Nyström.

Tyttökoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Elokuun 26 päivänä 1891 sai opettajatar toisella valmistavalla luokalla A. M. Nygrén eron täydellä eläkkeellä, ja virkaan valtuutettiin Elokuun 8 päivänä 1892 Frida Karolina Sjöblom, joka pitemmän aikaa oli ollut v. t. johtajattarena Haminan tyttökoulussa. Elokuun 15 päivänä 1893 annettiin valtakirja uskonopin lehtorinvirkaan Kuopion lyseossa kollega S. J. Lagus'elle, joka kumminkin seuraavaksi lukuvuodeksi jääpi oppilaitokseen.

Pedagogiseen johtokuntaan oppilaitokseen yhdistetyssä *jatko-opistossa* ovat Keisarillisen Senaatin, Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Heinäkuun 15 päivästä 1891, antaman määräyksen mukaan, kuuluneet johtajatar E. Blomqvist, puheenjohtajana, sekä ylim. professori M. G. Schybergson ja opettajatar A. Langhoff jäseninä. Kurssit ja vuosirahansääntö, jälkimäinen samaan määrään kuin ennen, eli 17,075 markkaa, ovat erittäin joka lukuvuotta varten vahvistetut määrättyssä järjestyksessä.

Syyskuun 17 päivänä 1890 määräsi, siihen aiheutettuna, Keisarillinen Senaatti, että koulun vuosirahansääntöön otetut määrärahat 1,500 markkaa erityisiin menoihin ja 400 markkaa koulukassan vahvistamiseksi olisivat yhdistettävät yhdeksi 1,900 markan suuruiseksi rahanmääräykseksi viimeksi mainitun kassan vahvistamiseksi. Lokakuun 7 päivänä 1892 myönnettiin koulun vahtimestarille 100 markan suuruinen persoonallinen palkanlisä Tammi-kuun 1 päivästä 1891 lukien. Joulukuun 7 päivänä 1892 myönnettiin lukuvuosina 1890—1892 tulleen vajavuuden täyttämiseksi määrärahasa polttopuita ja valoa varten 1,261 markkaa 50 penniä, jonka ohessa Rakennushallitusta määrättiin asianomaisen arkitehdin kautta yksissä neuvoin jonkun, Ylihallituksen siihen määrätyn jäsenen kanssa tutkistelemaan syytä verrattain suureen polttopuitten menoon ja senjälkeen Keisarilliseen Senaattiin antamaan lausunto niin hyvin siitä kuin josko ja millä tavalla koulutalon lämmittämistä ja ilmanvaihtamista voisi vast'edes toimittaa johtajatarta sillä rasittamatta. Sitten kun tutkimus oli tehty ja Ylihallituskin oli antanut lausuntonsa asiassa on Keisarillinen Senaatti puheena olleessa suhteessa vahvistanut seikkaperäisiä määräyksiä ja myöntänyt 400 markan palkkion luku-

vuodelta 1893—1894 koulun määrärahaista poltinpuiksi ja valoksi maksettavaksi korvauksena sille, joka valvoo koulutalon lämmittämistä ja ilmanvaihtamista, jonka ohessa Ylihallitusta on oikeutettu mainitun lukuvuoden kuluttua tekemään ehdotus samanlaisesta rahanmääräyksestä, jos niin katsottaisiin tarkoituksen mukaiseksi.

Oppilasmäärä oli lukuvuosina 1890—1893 jatkoopistossa eri vuosina 102, 101 ja 90 sekä tyttökoulussa 276, 272 ja 257. Koulussa suoritettujen käytännöllisten näytteiden luku oli kolmena eri lukuvuonna 21, 19 ja 14.

Kouluneuvosto: Salaneuvos A. von Collan (puheenjohtajana), kenraaliluutnantti F. Neovius, ylitirehtöörin rouva A. Edelfelt, lääkeneuvoksen rouva E. Björkstén ja salaneuvoksen rouva E. Norrmén.

Tyttökoulu, jossa suomi opetuskielenä. Muutoksia vakinaisessa opettajakunnassa ei ole tapahtunut. Kouluun yhdistettyä jatko-opistoa varten on kurssit ja vuosirahansääntö jokaista lukuvuotta varten säädetyssä järjestyksessä vahvistettu. Vuosirahansääntö lukuvuodelta 1892—1893 nousi 18,900 markkaan.

Lokakuun 2 päivänä 1890 myönnettiin 1,000 markan vuotuinen lisä koulukassaan Syyskuun 1 päivästä 1889 lukien, jonka ohessa määrättiin että samasta ajasta koulun vuosirahansääntöön otettu 750 markan määräraha erinlaisia menoja varten olisi valtiolle säästettävä. Korvaukseksi niistä palovakuutusmaksuista, joita useana vuonna oli koulun kassasta suoritettu, myönnettiin Heinäkuun 15 päivänä 1891 ylimääräinen 1,146 markan 95 pennin suuruinen määräraha.

Jatko-opistossa on lukuvuosina 1890—1893 ollut eri vuosina 94, 90 ja 80 ja tyttökoulussa 255, 250 ja 226 oppilasta. Käytännöllisiä opettajatar-näytteitä on koulussa suoritettu eri vuosina 10, 14 ja 14.

Kouluneuvosto: Professorit O. Donner (puheenjohtajana) ja E. A. Homén, valtioneuvoksen rouva H. M. Rein ja rouvat E. Melander ja A. Almberg.

Porvoo.

Klassillinen lyseo. Helmikuun 6 päivänä 1892 annettiin valtakirja koetteeksi määrätylle kreikan ja latinan lehtorille, filosofiantohtori E. Rindell'ille. Sittenkun suomen kielen kollega A. V. Forsman oli siirtynyt lehtorinvirkaan Porin lyseossa, valtuutettiin virkaan Joulukuun 3 päivänä 1892 filosofianmaisteri August Edvard Becker, joka hoitaaksensa edelleenkin erästä viransijaisuutta ruotsalaisessa normaalilyseossa sai virkavapauden koko seuraavaksi lukuvuodeksi. Ero virasta myönnettiin Syyskuun 1 päivästä 1893 uskonnon, logiikan ja kreikan kielen lehtorille, rovasti A. V. Frosterus'elle,

jolle oli annettu täysi eläke ja sitä paitsi myönnetty oikeus saada jälellä olevana elinaikana edelleen nauttia erästä palkkataloa Tuusulan pitäjässä. Kun uskonnonopetus ennen oli jaettuna kahdelle opettajalle, lehtoreille Forsius'elle ja Frosterus'elle, voipi nyt, kun jälkeenmainittukin on eronnut, voimassa olevan tuntijaon mukaan yhtä lehtorinvirka täyttää velvollisuudella opettaa uskontoa koko opistossa sekä suomen kieltä ja logiikkaa kahdella korkeammalla luokalla.

Piirustuksen opettajaksi määrättiin Toukokuun 5 päivänä 1891 leskirouva Fanny Paulina Niloni, joka Syyskuun 1 päivästä 1892 pyynnöstä sai eron. Vahvistuskirja tähän virkaan annettiin sen jälkeen Tammikuun 7 päivänä 1893 Helmi Ahlmanille.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut lehtori J. E. Strömborg, joka joko osittain tai kokonaan on ollut vapautettuna opetusvelvollisuudesta.

Marraskuun 28 päivänä 1890 myönnettiin kreikkalaisvenäläistä uskonnon opetusta varten korkeintaan 280 markan rahanmääräys vuodessa lukuvouden alusta lukien, sillä lähemmällä määräyksellä, että jos jatkuvaa opetusta aineessa ei annettaisi, rehtorin tulisi maksaa opettajalle viiden markan palkkio jokaiselta opetustunnilta, siihen lisätynä korvaus matkustuksesta ja päiväpalkka matkasta koulukaupunkiin ja sieltä voimassa olevan matkustussäännön mukaan, jos senlaista vaadittaisiin ja syytä siihen olisi. Joulukuun 14 päivänä 1892 myönnettiin ylimääräinen 714 markan 9 pennin suuruinen määräraha vaillingin täyttämiseksi rahanmääräyksessä polttopuita ja valoa varten, joka Syyskuun 1 päivästä korotettiin 400 markalla eli 1,800 markasta 2,200 markkaan.

Lyseossa kävi lukuvuosina 1890—1893 eri vuosin 133, 142 ja 126 oppilasta.

Kouluneuvosto: Tehtailija R. V. Ekblom, leskitohtorinna E. Grönlund, ent. kieliohjaaja N. Gulin (puheenjohtajana), kaupunginlääkäri A. Lindh ja konsuli G. L. Söderström.

Loviisa.

Alkeiskoulu. Venäjän ja saksan kielten kolleganvirkaan, jota pätevään hakijain puutteessa sijaiset siihen asti olivat hoitaneet, määrättiin kahdeksi koetusvuodeksi Huhtikuun 25 päivänä 1892 opettajakandidaatti Ivar August Lovenetzskij. Tammikuun 31 päivänä 1893 annettiin valtakirja koetteeksi määrätylle uskonnon, historian ja maantieteen kollegalle A. V. Relanderille, joka Huhtikuun 18 päivänä 1891 oli määrätty sen ohessa olemaan laulunopettajana.

Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Joulukuun 20 päivältä 1892 käski Keisarillinen Senaatti ilmantuneesta syystä Yllihallitusta vaatimaan Loviisan kaupungin valtuusmiesten lausuntoa siitä eikö kaupunkikunta olisi halukas ottamaan alkeiskoulua huostaansa sekä paikallisten olosuhteiden mukaan uudestaan järjestää ja ylläpitää sitä kunnallisena reali- eli porvari-kouluna nauttimalla kohtuullista apua valtiovaroista. Tämän ehdotuksen kaupungin valtuusmiehet esiin tuoduista syistä hylkäsivät.

Rehtorintointa on kollega Nyström edelleen hoitanut.

Oppilaiden luku on kolmenvuoden aikakautena 1890—1893 ollut eri vuosin 51, 61 ja 67.

Kouluneuvosto: Varakonsuli A. Björkstén (puheenjohtajana), tullinhoitaja V. von Christierson, raatimies G. Kuhlefeldt, piirilääkäri O. Hoffström ja filosofianmaisteri V. E. Linderoos.

Tammisaari.

Alkeiskoulu. Opettajakunnassa ei ole tapahtunut muutoksia, paitsi että avoimena olevaa uskonnon-opettajan virkaa ovat erityiset sijaiset hoitaneet; lukuvuodesta 1892—1893 alkaen hoitaa kirkkoherra J. A. Enebäck määräyksestä sitä vastaiseksi.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kollega Malin.

Koulussa kävi noina kolmena lukuvuotena 1890—1893 eri vuosin 34, 40 ja 45 oppilasta.

Kouluneuvosto: Seminaarintirehtori F. V. Sundvall (puheenjohtajana), seminaarinlehtori M. Lindén, pormestari B. Schauman, raatimies I. Taucher ja apteekari V. Juslén.

Turku.

Klassillinen lyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Virkaero myönnettiin loka-kuun 23 päivänä 1891 lehtorille, professori K. K. Tigerstedt'ille täydellä eläkkeellä, ja lehtoriksi historiassa ja ruotsin kielessä valtuutettiin Toukokuun 28 päivänä 1892 seuraavan Marraskuun 1 päivästä lukien filosofian-tohtori Karl Julius Hartman. Syyskuun 1 päivästä 1893 sai venäjän kielen kollega K. F. Ridderström eron täydellä eläkkeellä.

Voimistelun opettajaksi määrättiin Marraskuun 40 päivänä 1890 ylioppilas Axel Rindell, joka koetusvuodet palveltuaan Toukokuun 20 päivänä 1893 myös sai vahvistuskirjan laulun-opettajan virkaan.

Toukokuun 21 päivänä 1892 määräsi Keisarillinen Senaatti tehdystä esityksestä, että kuluvan lukukauden loppuessa, jolloin ennen vahvistetun

ohjelman mukaan väliaikaisen osaston viidennen luokan oli määrä lakata, myöskin saman osaston kuudes ja seitsemäs luokka lakkautettaisiin. Kun seuraavana lukuvuonna rinnakkaisosasto täten oli jällellä ainoastaan kahdeksannella luokalla, lakkasi väliaikainen osasto kokonaan saman lukuvuoden 1892—1893 päättyessä. Tämän johdosta vahvisti Keisarillinen Senaatti Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Toukokuun 16 päivältä 1893, paitsi joka lukuvuotta varten ennen tehtyjä, vielä erityisiä vähennyksiä opiston vuosirahasäännössä ja määräsi että opiston kassaan lisänä myönnetty 2,600 markan määräraha lukuvuoden loputtua alennettaisiin 2,000 markkaan, mutta määräraha poltinpuiksi ja valoksi korotettaisiin 1,900 markasta 2,400 markkaan, sekä salli että väliaikaisen osaston vahtimestari edelleen pysytettäisiin opistossa vapaita huoneita ynnä poltinpuuta vaastaan lyseon vahtimestarin apulaisena.

Sittenkun lehtori C. J. Arrhenius oli pyytänyt eroa rehtorin toimesta, määräsi Keisarillinen Senaatti Lokakuun 18 päivänä 1892, suostuen mainittuun pyyntöön, lyseon vararehtorin, lehtori J. E. Amnell'in vastaiseksi hoitamaan rehtorintointia. Senjälkeen määräsi Ylihallitus lehtori Arrhenius'en oppilaitoksen vararehtoriksi.

Oppilaiden luku oli kolmena lukuvuotena 1890—1893 eri vuosin 281, 239 ja 188.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvos V. Björkman (puheenjohtajana), kunnallisormestari F. Juselius, kauppias J. Österblad, lääketietenlisenasiaatti K. O. V. Stadius ja kunnallisneuvos G. A. Petrelius.

Klassillinen lyseo, jossa suomi opetuskielenä. Marraskuun 25 päivänä 1890 annettiin valtuuskirjat koetteeksi määrätuille lehtoreille J. M. Ahlman'ille ja K. R. Melander'ille, sekä virkavahvistuskirja koetteeksi määrätulle ranskan kielen opettajattarelle E. A. von Schantz'ille.

Lokakuun 23 päivänä 1891 määrättiin filosofianmaisteri Oskar Fredrik Palmroos kahtena koetuslukuvuotena hoitamaan venäjän kielen kolleeganvirkaa ja Joulukuun 22 päivänä 1891 annettiin Kuopion lyseon voimistelunopettajalle, E. R. Hammarströmille valtuuskirja historian, maantieteen ja luonnonhistorian kolleeganvirkaan. Voimistelunopettajanvirkaan määrättiin kahdeksi koetusvuodeksi Lokakuun 10 päivänä 1890 ylioppilas Johan August Blomberg.

Matematiikan kolleega A. A. Jansson on Syyskuun 1 päivästä 1893 siirretty kolleeganvirkaan paikkakunnan suomalaisessa tyttökoulussa.

Toukokuun 11 päivänä 1892 antoi Keisarillinen Senaatti rehtorille luvan nostaa koko 3,000 markan määrärahan polttopuita ja valoa varten edeltäpäin Kesäkuun alussa, jolloin polttopuita saattaisi ostaa vähimmästä hinnasta, ja saman kuun 19 päivänä määräsi Keisarillinen Senaatti että,

tehdyn esityksen johdosta erityisen voimistelusalin tarpeellisuudesta oppilaitosta varten, lausuntoa siitä vast'edes annettaisiin. Rehtorin käytettäväksi vahtimestarin apulaisen palkkaamista varten tarvittaessa on asetettu vuotuinen 200 markan määräraha Syyskuun 1 päivästä 1891.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut lehtori H. Melander.

Puheena olevana kolmena lukuvuonna 1890—1893 on lyseossa käynyt eri vuosina 257, 246 ja 234 oppilasta.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvos R. Idestam (puheenjohtajana), apteekkari A. Kyrklund, kaupunginkamreeri Hj. Rydman, oikeusraatimies K. F. Lilius ja lääketieteentohtori G. von Essen.

Realilyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Lukuvuoden 1890—1891 päättyessä, kun kahdeksas luokka muodostui, tuli oppilaitos täydellisesti järjestetyksi. Valtakirjoja annettiin Helmikuun 27 päivänä 1891 filosofianmaisterille Konrad Felix Ahlman'ille uskonnon ja suomen kielen lehtorinvirkaan; Joulukuun 1 päivänä 1891 lehtorille Mikkelin lyseossa filosofiantohtorille A. L. Sundholm'ille historian ja ruotsin kielen lehtorinvirkaan; koetteeksi määrätyille lehtoreille matematiikassa ja fysiikassa E. Sjöblom'ille Joulukuun 13 päivänä 1892 ja saksan ja ranskan kielissä filosofiankandidaatille Ivan Uschakoff'ille Tammikuun 21 päivänä 1893.

Joulukuun 10 päivänä 1890 kuoli kolleega F. A. O. Lundenius, jonka jälkeen valtuuskirja matematiikan kolleganvirkaan Toukokuun 21 päivänä 1892 annettiin filosofiankandidaatille Nikolai Axel Fredrik Wilhelm Wahlfelt'ille, joka ei astunut virkaansa, vaan nautti opintojensa jatkamista varten virkavapautta ja kuoli tapaturman kautta Tukholmassa Helmikuun 20 päivänä 1893. Venäjän kielen kolleganvirkaan valtuutettiin Joulukuun 9 päivänä 1890 rouva Naëma Adelaide Lundenius.

Virkavahvistuskirja annettiin Joulukuun 13 päivänä 1892 koetusvuosien kuluttua laulunopettajanvirkaan paikkakunnan ruotsinkielisen klassillisen lyseon voimistelunopettajalle A. Rindell'ille ja Maaliskuun 24 päivänä 1893 englanninkielen opettajan virkaan Augusta Matilda Strählman'ille. Voimistelun opettajan virkaa on sijainen hoitanut.

Lokakuun 28 päivänä 1891 määräsi Keisarillinen Senaatti, lyseon tultua lukuvuoden alusta täydellisesti järjestetyksi, kollegan K. G. Bärlundin vastaiseksi hoitamaan rehtorintointa siinä.

Syyskuun 1 päivästä 1891 saattoi oppilaitos muuttaa uuteen, sitä varten rakennettuun taloon. Ylimääräinen 3,046 markan määräraha on myönnetty, josta 2,050 markkaa olisi käytettävä luonnonhistorian ja fysiikan opetuksen välikappaleiden täydentämiseen ja 996 markkaa pianinon ostamiseen.

Oppilaitoksessa kävi lukuvuonna 1890—1891 seitsemällä luokalla 166 ja senjälkeen, 1891—1892 koulun ollessa täysiluokkaisena 180 ja 1892—1893 184 oppilasta.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvos E. Stadigh (puheenjohtajana), kauppaneuvos F. Rettig, kaupunginlääkäri A. R. Spoo, lääninsihteeri A. V. Rydman ja tehtailija N. Boman.

Tyttökoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Virkaero myönnettiin Syyskuun 1 päivästä 1893 johtajattarelle V. Gripenberg'ille puolella ja kolleegalle F. V. Bergroth'ille täydellä eläkkeellä sekä voimistelun opettajattarelle A. E. Juselius'elle. Johtajatar Gripenberg kuoli Elokuun 26 päivänä ennenkuin hän vielä oli luopunut toimestaan, jota lukuvuotena 1893—1894 hoitaa opettajatar S. H. Lindström.

Lokakuun 7 päivänä 1891 myönnettiin 200 markan lisä vahtimestarin palkkaan sekä myös vuotuinen 300 markan lisä rahanmääräykseen koulukassan vahvistamiseen, hettuna, edellinen Tammikuun 1 päivästä ja jälkimäinen Syyskuun 1 päivästä. Maaliskuun 16 päivänä 1892 salli Keisarillinen Senaatti että määrärahan poltinpuiksi ja valoksi, 3,000 markkaa, saisi nostaa seuraavaa lukuvuotta varten Kesäkuun alussa, jolloin puitten hinta on huokein.

Erään mainitussa määrärahasa syntyneen vajavaisuuden täyttämiseksi on 331 markkaa myönnetty.

Koulussa kävi lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 161, 158 ja 156 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kolleega K. J. Wahlström (puheenjohtajana), hovioikeudenneuvoksen rouva F. Idestam, hovioikeudenneuvos B. N. Procopé, lasaretinlääkäri, professori K. R. Paqvalin ja oikeusraatimies O. E. Ringbom.

Tyttökoulu, jossa suomi opetuskielenä. Armollisessa julistuksessa Elokuun 5 päivältä 1892 määrättiin Suomen Valtiosäätyjen siitä tekemän alomaisen anomuksen johdosta, että yksityinen suomalainen tyttökoulu Turun kaupungissa otettaisiin valtion huostaan seuraavan lukuvuoden alusta. Sitteenkun Keisarillinen Senaatti samalla oli käskenyt Ylihallitusta viipymättä ryhtymään kaikkiin tästä johtuviin toimenpiteisiin, käski Ylihallitus sanotun yksityiskoulun johtajatarta Olga Lembergä, sillä edellytyksellä että hän olisi taipuvainen edelleen hoitamaan johtajattarentointa, Ylihallitukselle antamaan ehdotus opetuksen toimittamisesta seuraavan lukukauden alusta. Tämän johdosta annetun ehdotuksen perusteella käski Ylihallitus että johtajatar Lemberg, koska tyttökoulujen mallivuosisirahansääntöihin otetut rahanmääräykset olivat tarkoitukseen riittäviä, antaisi yksityiskoulun entisen opettaja-

kunnan lukuvuoden alusta hoitaa opetusta, opetustunnin luvun mukaan kullekin laskettua palkkaa vastaan. Tämän toimenpiteen hyväksyi Keisarillinen Senaatti Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Syyskuun 14 päivältä 1892, jonka ohessa vuosirahansääntö koulua varten, päättyen 27,400 markkaan, vahvistettiin. Lokakuun 18 päivänä 1892 määräsi Keisarillinen Senaatti, että yksityiskoulua varten vuokrattu huoneisto otettaisiin valtion huostaan silloin kuluvana ja kahtena seuraavana vuokravuotena, ja että mainitun koulun johtokunnalta huonekalut, kalusto, opetusvälikappaleet ja kirjat ostettaisiin 1,769 markan 30 pennin hinnasta. Samalla myönnettiin korvaukseksi siitä vahingosta, joka johtokunnalla tulisi olemaan eräästä aikaisemmin yksityiskoulua varten vuokratusta huoneistosta, oitis 300 markkaa ja seuraavan vuokravuoden alussa samaten 300 markkaa.

Helmikuun 28 päivänä 1893 annettiin valtakirja johtajattaren virkaan entisen yksityiskoulun johtajattarelle Olga Matilda Sofia Lemberg'ille, seuraavan Huhtikuun 25 päivänä kolleegalle paikkakunnan suomalaisessa lyseossa A. A. Jansson'ille matematiikan ja fysiikan kolleeganvirkaan sekä Toukokuun 1 päivänä Raahen alkeiskoulun apulaiskolleegalle J. V. Juvelius'elle suomen ja ruotsin kielten kolleeganvirkaan, kahdelle viimeksimainitulle seuraavan Syyskuun 1 päivästä lukien. Muut virat koulussa täytetään lukuvuonna 1893—1894.

Erityisiä ylimääräisiä rahanmääräyksiä on myönnetty huonekalujen ja kaluston lisäämiseksi, jonka ohessa on sallittu että koulun määräraha poltinpuiksi ja valoksi saataisiin johtajattarelle vuosittain maksaa Kesäkuussa.

Koulussa kävi sen ensimmäisenä vaikutusvuotena julkisena oppilaitoksena, lukuvuonna 1892—1893, 113 oppilasta.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenassessori, vapaaherra J. A. von Knorring (puheenjohtajana), rouvat A. Schultz ja A. Landell, hovioikeudenassessori G. M. Tenlén ja kirkkoherra K. L. Nyman.

Uusikaupunki.

Alkeiskoulu. Kesäkuun 28 päivänä 1891 kuoli kolleega G. V. Liljefors, jonka jälkeen kolleeganvirkaa uskonopissa, historiassa ja maantieteessä, ruotsin ja suomen kielissä Keisarillisen Senaatin määräyksen mukaan Toukokuun 15 päivältä 1889 on hoitanut sijainen nauttimalla kaikki palkkaedut palkkiona. Sijaisena on ollut filosofiankandidaatti K. J. Rostet. Laulun ja voimistelunopettajan virkoja on edelleen hoitanut ylioppilas A. Helander sijaisena ja rehtorintointa kolleega K. A. Cajander.

Ylihallituksen kaupungin valtuusmiehiltä Keisarillisen Senaatin käskystä vaatima lausunto siitä, josko kunta olisi suostuvainen huostaansa otta-

maan ja uudestaan järjestämään alkeiskoulun kunnalliseksi reali- eli porvarikouluksi nauttimalla olosuhteiden mukaista vuotista apua valtiovaroista, tuli epäväväksi. Sittemmin pyysivät kaupungin valtuusmiehet saada laventaa alkeiskoulua kolmella yksityisellä jatkoluokalla ja jokaista varten sitä myöden kun ne perustetaan saada valtion apua 3,000 markkaa. Tähän ei Keisarillinen Senaatti suostunut, vaan käski Kirkollisiasiain-toimituskunnan kirjelmässä Joulukuun 20 päivältä 1892 Ylihallitusta uudestaan vaatimaan kaupungin valtuusmiesten lausuntoa koulun täydellisestä kaupunkikunnan huostaan ottamisesta. Tämä lausunto ei ole saapunut ennen Syyskuun 1 päivää 1893.

Latinan opetuksen kustantamisesta on ennen kerrottu yleiskatsauksessa.

Oppilasmäärä on noina kolmena lukuvuonna 1890—1893 ollut, eri vuosin, 32, 34 ja 35.

Kouluneuvosto: Tuomari C. J. Aspelund (puheenjohtajana), kauppias Th. Lindroth ja varakonsuli E. J. Savón.

Rauma.

Alkeiskoulu. Avoimena olevaa uskonnon, historian ja maantieteen sekä ruotsin ja suomen kielten kolleeganvirkaa on edelleen Keisarillisen Senaatin määräyksen mukaan Maaliskuun 11 päivältä 1887, hoitanut sijainen, jommoisena filosofianmaisteri Volter Högman, joka myös on hoitanut rehtorintointa, on ollut kouluun asetettuna. Laulun- ja voimistelun-opettajan virkoja ovat niin ikään sijaiset hoitaneet.

Samaan suuntaan kuin Uudenkaupungin koulun suhteen tehdyn esityksen koulun ottamisesta kaupunkikunnan huostaan hylkäsivät kaupungin valtuusmiehet, jotka senjälkeen pyysivät saada laventaa alkeiskoulua kolmannella luokalla ja sitä varten saada valtion-apua 3,500 markkaa. Kun Keisarillinen Senaatti Huhtikuun 28 päivänä 1892 oli hyljännyt tämän pyynnön, ilmoitti kunta olevansa taipuvainen esitetyillä ehdoilla huostaansa ottamaan ja viisiluokkaiseksi reali- eli porvarikouluksi järjestämään alkeiskoulun. Tähän annettiin lupa armollisessa kirjeessä Maaliskuun 7 päivältä 1893, jossa määrättiin että Rauman alkeiskoulu olisi lukuvuoden päättyessä Elokuun 31 päivänä 1893 lakkautettava ja huonekaluineen, kalustoineen, opetusvälikappaleineen ja kirjastoineen annettava kaupungille, jonka sallittiin uudestaan järjestää se viisiluokkaiseksi reali- eli porvarikouluksi, jossa opetus pojille ja tytöille olisi yhteinen. Samalla suotiin kaupunkikunnalle vuotuinen apuraha yleisistä varoista säädettyyn määrään maksettavaksi kymmenenä vuonna Syyskuun 1 päivästä 1893 lukien. Apurahan suuruus määrättiin armollisessa välipäätöksessä samalta päivältä 13,000 markaksi kunakin kolmena ensimmäisenä vuotena ja neljäsnnen lukuvuoden alusta 3,000 markaksi kutakin toi-

messä olevaa luokkaa kohti, eli siten 15,000 markaksi täydellistä opistoa varten. Tämän yhteydessä määräsi Keisarillinen Senaatti että kolleega G. V. Cannelin olisi Syyskuun 1 päivästä 1893 asetettava lakkautusluokkaan.

Latinan opetuksen kustantamisesta alkeiskoulussa on edellä kerrottu yleiskatsauksessa.

Oppilasmäärä oli noina kolmena lukuvuonna 1890—1893, eri vuosin, 21, 24 ja 24.

Kouluneuvosto: Pormestari U. Montin (puheenjohtajana), kauppias L. Långfors ja varatuomari A. Sunell.

Pori.

Klassillinen lyseo, jossa suomi opetuskielenä. Vuonna 1891 annettiin valtuuskirjat kaikkiin lehtorinvirkoihin, joihin oli astuttava Syyskuun 1 päivänä samana vuonna, nimittäin Toukokuun 2 päivänä uskonnossa, logiikassa ja ruotsin kielessä filosofiankandidaatille Lars Hugo Sandelin'ille, Kesäkuun 23 päivänä historiassa, maantieteessä ja suomen kielessä filosofianmaisterille Adolf Malin'ille, Heinäkuun 7 päivänä latinassa kolleegalle Porvoon lyseossa filosofiantohtori A. V. Forsman'ille, Lokakuun 27 päivänä kolleegalle Wiipurin suomalaisessa tyttökoulussa D. Lassilalle, Marraskuun 20 päivänä kreikan ja latinan kielissä filosofianmaisterille Ernst Gustaf Nyberg'ille. Alussa lukuvuotta 1893—1894 siirtyi lehtori Forsman lehtorinvirkaan suomalaisessa normaalilyseossa.

Venäjän kielen kolleeganvirkaan valtuutettiin Heinäkuun 1 päivänä 1893 koetusvuodet palveltuaan August Wilhelm Dunckers.

Helmikuun 14 päivänä 1891 vahvistettiin saksan kielen opettajan virkaan Eeli Granit, joka määräyksen nojassa myöskin oli hoitanut ranskan kielen opettajan virkaa. Voimistelun-opettajan virkaa on sijainen hoitanut. Tammikuun 24 päivänä 1893 kuoli piirustuksen ja kaunokirjoituksen opettajatar J. E. Lilius.

Marraskuun 11 päivänä 1891 määräsi Keisarillinen Senaatti lehtori Malin'in vastaiseksi hoitamaan rehtorintointia oppilaitoksessa, jonka jälkeen Ylihallitus määräsi lehtori Forsman'in vararehtoriksi.

Toukokuun 25 päivänä 1892 myönnettiin ylimääräinen korkeentain 1,570 markan 55 pennin suuruinen määräraha fysikaallisten opetusvälikappalten hankkimiseksi.

Oppilaitoksessa kävi kolmen vuoden aikana 1890—1893, eri vuosin, 167, 156 ja 162 oppilasta.

Kouluneuvosto: Pankinkomisario K. F. Levonius (puheenjohtajana), filosofianmaisteri G. Grönfeldt, pastorit R. Grönvall ja L. V. Häggström.

Alkeiskoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Armollisessa kirjeessä Huhtikuun 14 päivältä 1892 määrättiin että Porin neliluokkainen alkeiskoulu lukuvuoden 1891—1892 päätyttyä luokka luokalta lakkautettaisiin ja on siinä suhteessa eri lukuvuosia varten tarpeellisiin toimiin ryhdytty. Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Kesäkuun 15 päivältä 1893 määrättiin että kolleega J. I. Tamsén seuraavan Syyskuun 1 päivästä olisi asetettava lakkautusluokkaan. Rehtorintointa on syksystä 1890 hoitanut kolleega Selin. Alussa vuotta 1892 siirtyi kolleega Mustakallio lehtorin virkaan Savonlinnan realilyseossa.

Koulussa kävi lukuvuosina 1890—1892 eri vuosina 19 ja 18 sekä lukuvuonna 1892—1893 kolmella luokalla 11 oppilasta.

Kouluneuvosto: Pormestari E. Molander (puheenjohtajana), apteekari R. Junnelius, kaupunginlääkäri E. Schildt, varakonsuli V. Rosenlew ja oikeusraatimies J. A. Hjorth.

Maarianhamina.

Alkeiskoulu. Sittenkun kaupungin valtuusmiehet olivat evänneet sen ehdotuksen, joka samoilla ehdoilla kuin koulujen suhteen Udessakaupungissa ja Raumalla tehtiin alkeiskoulun kaupunkikunnan huostaan ottamisesta, salli Keisarillinen Senaatti päätelmässä Kesäkuun 16 päivältä 1892 muutamain Maarianhaminan kaupunkilaisten jatkona alkeiskoululle perustaa yksityisen kolmiluokkaisen oppilaitoksen, yhteisen pojille ja tytöille, joka alkaisi toimintansa ensitulevan Syyskuun 1 päivänä yhdellä luokalla ja sittemmin perättäin lavennettaisiin.

Latinan-opetuksen kustantamisesta alkeiskoulussa, jota opetusta v. t. kolleega J. Pajala oli hoitanut, on ennen yleiskatsauksessa kerrottu.

Koulussa on lukuvuosina 1890—1893 käynyt 17, 14 ja 18 oppilasta.

Kouluneuvosto: Varakonsuli H. F. Tammela (puheenjohtajana), tullinhoitaja K. L. Hagman, merikoulun opettaja J. N. Schröder, henkikirjuri E. Söderlund ja kauppias F. Jaatinen.

Hämeenlinna.

Klassillinen lyseo. Edesmenneen lehtori K. J. Blomstedt'in kuolinpesälle myönnetty armovuodenaika loppui Toukokuun 1 päivänä 1892. Siten oli tavallisessa järjestyksessä julistetun hakuajan jälkeen laissa säädetty miettimisaika jo myönnetty avonaiseen latinan ja kreikan kielten lehtorinvirkaan, kun Keisarillisen Senaatin yleiskatsauksessa mainittu määräys Helmiikuun 10 päivältä 1892 annettiin. Virkaa ei sentähden vakinaisesti täytetty, kumminkin salli Keisarillinen Senaatti, tehdystä esityksestä, Kirkollisasiain-

toimituskunnan kirjelmässä seuraavan Maaliskuun 23 päivältä, että sanottuun virkaan kuuluvaa opetusta saisi ylläpitää virkaa tekevän lehtorin kautta, joka nauttisi täydet palkkaedut ja oikeuden virkavuosien lukemiseen lisäpalkkion suhteen, jos viran hoitaja on täyttänyt määrättyt kelpaavaisuusvaatimukset. Tätä tointa hoiti lukuvuonna 1892—1893 filosofianlisensiaatti Erik Hertz ja hoitaa sitä seuraavan lukuvuoden alusta filosofianlisensiaatti August Vilhelm Blomqvist. Virkavapautta nautti lukuvuonna 1892—1893 lehtori J. S. Pajula, jolle myöskin seuraavaksi lukuvuodeksi on myönnetty virkavapautta opettajaintoita varten Keisarillisessa Aleksanderin-Yliopistossa.

Sittenkun kolleega O. Collin Keisarillisen Senaatin päätöksen kautta Maaliskuun 1 päivältä 1892 oli erotettu virastaan, annettiin Joulukuun 24 päivänä 1892 valtakirja Huhtikuun 1 päivästä 1893 kolleegalle Nikolainkaupungin lyseossa A. Th. Böök'ille historian, maantieteen ja luonnonhistorian kolleeganvirkaan, velvollisuudella opettaa vastaiseksi historian ja maantieteen sijaan matematiikkaa.

Marraskuun 7 päivänä 1891 annettiin virkavahvistuskirja koetteeksi määrätylle saksan kielen opettajattarelle Aina Elisabeth Tallqvist'ille ja Maaliskuun 24 päivänä 1891 ranskan kielen opettajanvirkaan Johanna Constance Groundstroem'ille. Virkaero myönnettiin Syyskuun 1 päivästä 1892 omasta pyynnöstä laulunopettajalle C. Poppius'elle, joka voimistelunopettajana pysyi oppilaitoksessa syyslukukauteen 1893, jolloin hän siirtyi lehtorin virkaan Sortavalan seminaarissa.

Rehtorintointa on hoitanut lehtori K. O. Lindqvist.

Oppilasmäärä oli lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 269, 264 ja 246.

Kouluneuvosto: Lääninkamreeri G. V. Liukkonen (puheenjohtajana), lääninsihteeri K. Anthoni, pataljoonanlääkäri K. H. Bartram ja vankilantirehtori P. A. Brofeldt.

Tampere.

Realilyseo, jossa suomi opetuskielenä. Lopussa lukuvuotta 1890—1891, kun kahdeksas luokka muodostui, tuli oppilaitos täydellisesti järjestetyksi. Valtakirjoja on annettu seuraviin lehtorin virkoihin: historiassa, maantieteessä ja suomen kielessä Maaliskuun 11 päivänä 1891 lehtorille Oulun suomalaisessa lyseossa A. V. Th. Malin'ille ja luonnonhistoriassa ja maantieteessä Heinäkuun 7 päivänä 1891 filosofianmaisterille Otto Karl Hjalmar Schulman'ille, kumpaseenkin virkaan seuraavan Syyskuun 1 päivästä; matematiikassa ja fysiikassa Lokakuun 7 päivänä 1891 virkaan koetteeksi määrätylle filosofiantohtorille H. M. J. Relander'ille sekä uskonnossa ja ruotsin kielessä

Joulukuun 22 päivänä 1891 lehtorille Oulun ruotsalaisessa lyseossa J. A. Maunulle.

Kahtena koetusvuotena hoitamaan kolleega Järnbergin jälkeen avonaiseksi jäänyttä ruotsin kielen kolleeganvirkaa määrättiin Lokakuun 23 päivänä 1891 filosofianmaisteri Ralf Eino Saxén. Syyskuun 1 päivästä 1892 sai koetteeksi määrätty venäjän kielen kolleega Nadja Lisitzin pyynnöstä eron virastaan ja Kesäkuun 5 päivänä 1895 valtuutettiin virkaan kolleega Heinolan alkeiskoulussa E. Boehm. Sittenkun kolleega J. Stolpe, jolle armollisesti oli suotu, paitsi hänelle tulevaa täyttä eläkettä 3,500 markkaa, ylimääräiseen vuosirahansääntöön 1,500 markan vuotuinen eläke, Elokuun 13 päivänä 1892 oli saanut virkaeron, annettiin Kesäkuun 10 päivänä 1893 valtuuskirja historian sekä suomen ja saksan kielten kolleeganvirkaan filosofianmaisterille Karl Johan Sadenius'elle.

Voimistelun opettajaksi määrättiin Heinäkuun 25 päivänä 1891 Johan Ludvig Nordin ja Heinäkuun 29 päivänä 1892 määrättiin Elina Törngren kahtena koetusvuotena hoitamaan voimistelun opettajan virkaa.

Kolleega Stolpen erottua määräsi Keisarillinen Senaatti Lokakuun 18 päivänä 1892 lehtori Relanderin vastaiseksi hoitamaan rehtorintointia opistossa. Vararehtoriksi on Ylihallitus määrännyt lehtori E. S. Yrjö-Koskisen.

Syyslukukaudesta 1890 alkaen on lyseo ollut sijoitettuna uuteen, sitä varten valmistettuun rakennukseen. Ylimääräisiä määrärahoja on erityiset kerrat myönnetty tarpeellisten kalustojen ja huonekalujen ostamista kuin myös sähkövalaistuksen koulutaloon hankkimista varten. Syyskuun 1 päivästä 1891 korotettiin vahtimestarin palkka 200 markalla ja samasta ajasta lukien asetettiin vastaiseksi 200 markan vuotuinen rahanmääräys rehtorin käytettäväksi kadun ja pihan puhtaina pitämistä varten.

Oppilaitoksessa kävi lukuvuonna 1890—1891 seitsemällä luokalla 129 oppilasta sekä lukuvuosina 1891—1893 koulun ollessa täysinluokkaisena, eri vuosin, 142 ja 182 oppilasta.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri K. E. von Bonsdorff (puheenjohtajana), pormestari F. Procopé, kauppaneuvos L. J. Hammarén, pankinjohtaja F. Sumeilius ja tehtailija H. Liljeroos.

Alkeiskoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Armollisessa kirjeessä Syyskuun 7 päivältä 1892 annettiin kieltävä vastaus eräälle usean Tampereen kaupungin asukkaan tekemälle ja Keisarillisen Senaatin puoltamalle alamaiselle pyynnölle, että tyttöjäkin saataisiin ottaa oppilaiksi kouluun.

Kahtena koetusvuotena hoitamaan avonaista venäjän ja saksan kielten kolleeganvirkaa määrättiin Kesäkuun 8 päivänä 1892 filosofiankandidaatti Verner Andelin. Rehtorina on edelleen ollut kolleega K. Dahlström.

Oppilaiden luku on kolmenvuoden aikakautena 1890—1893 ollut 27, 31 ja 26.

Kouluneuvosto: Kauppias G. O. Sumelius (puheenjohtajana), kapteeni F. Mörtengren, varapastori F. O. Sandberg, kauppias J. V. Enqvist ja filosofianmaisteri A. Elfving.

Wiipuri.

Klassillinen lyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Syyskuun 1 päivänä 1891 luopui lehtori G. V. Lagus virastaan saatuaan eron siitä täydellä eläkkeellä, jonka jälkeen kreikan ja latinan lehtorinvirkaan Elokuun 8 päivänä 1891 valtuutettiin Syyskuun 1 päivästä 1892 lakkautusluokkaan asetettu konrehtori Carl Nylenius.

Avonaiseen venäjän kielen kolleeganvirkaan annettiin Elokuun 15 päivänä 1892 valtakirja filosofiankandidaatille Edvard Wilhelm Stark'ille (kutsuu itseensä nyt Ahtiaksi), ja sittenkun ranskan kielen opettaja L. A. Perret Helmikuun 3 päivänä 1891 oli saanut virkaeron hänelle myönnetyllä 3,500 markan eläkkeellä, määrättiin Elokuun 8 päivänä 1891 filosofianmaisteri Karl Verner Gabriel Lindeqvist ranskan kielen opettajanvirkaan.

Rehtoriksi lehtori Lagus'en oppilaitoksesta erottua, määräsi Keisarillinen Senaatti Toukokuun 5 päivänä 1891 lehtorin A. Bergroth'in. Vararehtoriksi on Ylihallitus määrännyt lehtorin G. W. Wahlroos'in.

Ylimääräisiä määrärahoja on kaksi eri kertaa annettu muutamain uusien tarvekalujen ostamista ja opetusvälikappalten täydentämistä varten. Syyskuun 1 päivästä 1892 korotettiin vahtimestarin palkka 200 markalla, jonka ohessa määrättiin, että lyseon vuosirahansääntöön otettu 200 markkaa apulaisen palkkaamiseksi vahtimestarille olisi samasta ajasta valtiolle säästettävä, ja Tammikuun 1 päivästä 1893 myönnettiin 200 markan vuotuinen lisä rahamääräykseen koulukassan vahvistamista varten.

Noina kolmena lukuvuotena 1890—1893 oli oppilasmäärä 172, 147 ja 143.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvokset O. Karsten ja A. Spåre, professori G. J. Strömborg (puheenjohtajana), kauppaneuvos V. Hackman ja varakonsuli C. Borenius.

Klassillinen lyseo, jossa suomi opetuskielenä. Koetteeksi määrätty lehtori matematikassa ja fysikassa K. A. Brander sai valtuuskirjan virkaan Helmi-kuun 13 päivänä 1891 ja pyynnöstä eron siitä Syyskuun 1 päivästä 1892. Sittenkun kolleega A. E. Lindegren oli siirretty kolleeganvirkaan paikkakunnan suomalaisessa tyttökoulussa, valtuutettiin Joulukuun 6 päivänä 1892

filosofian kandidaatti Karl Johan Leonard Löfstedt matematiikan ja fysiikan kollegaksi Marraskuun 1 päivästä 1893.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut lehtori G. W. Walle.

Syyskuun 1 päivästä 1892 korotettiin vahtimestarin palkka 200 markalla. Muuttamisen jälkeen uuteen oppilaitostaloon myönnettiin 3,600 markkaa vuodessa poltinpuiksi ja valoksi siihen asti valoksi määrätyn 500 markan sijaan (maksu poltinpuista oli sisältynyt vuokrahintaan siitä huoneistosta, johon oppilaitos ennen oli ollut sijoitettuna), 13,506 markkaa kloakijohtoa, vesijohtoa, kadun tasoittamista ja kivittämistä y. m. varten sekä 5,750 markkaa uusia huonekaluja ja kalustoa varten; samassa määräsi Keisarillinen Senaatti että sähkövalonjohto olisi lyseontaloon laitettava, jonka hinta 3,575 markkaa määrättiin maksettavaksi rehtorille, joka valtuutettiin teettämään työ tehdyn kustannusarvion mukaan. Muuten on pienempiä ylimääräisiä rahanmääräyksiä erilaisiin tarkoituksiin eri kertoina myönnetty.

Lyseossa kävi lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 206, 193 ja 197 oppilasta.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvos D. V. Åkerman (puheenjohtajana), pankinjohtaja K. Castrén, lehtori A. Bergroth, apteekari J. G. von Zveygberg ja hovioikeuden ylimääräinen viskaali J. Zitting.

Alkeiskoulu ja realikoulu, joissa suomi opetuskielenä. Sitten kun armollisella kirjeellä Tammikuun 28 päivältä 1891, josta on mainittu yleiskatsauksessa, oli määrätty että alkeiskoulu olisi muodostettava realilyseoksi, on Keisarillisen Senaatin kirjeen kautta samalta päivältä vahvistettu opetuskaava realilyseota varten syksystä 1891 alkaen luokka luokalta otettu noudatettavaksi. Tammikuun 27 päivänä 1892 vahvistettiin oppikurssit realilyseolle.

Avonaista venäjän ja suomen kielten kolleeganvirkaa alkeiskoulussa, niin myös voimistelun opettajanvirkaa ovat virantoimittajat edelleen hoitaneet. Kun entisen realikoulun uskonnonopettaja T. T. Tornell oli kuollut, on alusta lukuvuotta 1892—1893 virantoimittaja ollut määrättyinä uskonnon opetusta varten. Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega Zilliacus.

Satunnaisia pienempiä rahanmääräyksiä on erityisiä kertoja myönnetty erilaisia tarkoituksia varten.

Oppilasmäärä oli kolmena lukuvuotena 1890—1893, eri vuosin, 90, 96 ja 105.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvos A. G. Snellman (puheenjohtajana), kauppias G. A. Henriksson, kaupunginlääkäri Th. Thesleff, maalarimestari C. J. Ullberg ja kappalainen G. E. Fabritius.

Tyttökoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Johtajatar A. af Enehjelm sai pyynnöstä virkaeron täydellä eläkkeellä Syyskuun 1 päivästä 1892, mutta pysyy virkaa tekevänä virassa, kunnes se on tullut vakinaisesti täytetyksi.

Avonaisen historian, maantieteen ja ruotsin kielen kolleeganvirkaan valtuutettiin Kesäkuun 1 päivänä 1891 filosofian kandidaatti Gustaf Adolf Dahl; sittenkun kollega L. H. Sandelin oli siirtynyt lehtorinvirkaan Porin lyseossa, sai kollega Kotkan alkeiskoulussa Y. O. Rosendal Huhtikuun 26 päivänä 1892 valtuuskirjan uskonnon ja suomen kielen kolleeganvirkaan.

Opettajatar J. K. Alfthan sai pyynnöstä virkaeron Syyskuun 1 päivästä 1891, jonka jälkeen saksan kielen opettajattaren virkaan Elokuun 8 päivänä 1892 valtuutettiin Hedvig Emilia Söderhjelm.

Oppilaiden lukumäärä oli kolmena lukuvuotena 1890—1893, eri vuosin, 109, 116 ja 125.

Kouluneuvosto: Lääninsihteeri A. L. von Knorring (puheenjohtajana), valtioneuvoksen rouva E. Frankenhäuser, professorin rouva C. Strömborg, pataljoonanlääkäri P. Collander ja oikeusneuvosmies L. Godenhjelm.

Tyttökoulu, jossa suomi opetuskielenä. Sittenkun kollega D. Lassila oli siirtynyt lehtorinvirkaan Porin lyseossa, annettiin Huhtikuun 23 päivänä 1892 seuraavan Marraskuun 1 päivästä valtuuskirja matematiikan ja fysiikan kolleeganvirkaan kollegalle paikkakunnan ruotsalaisessa lyseossa A. E. Lindegren'ille.

Tammikuun 27 päivänä 1891 määrättiin opettajatar Selma Scheffer vastaiseksi hoitamaan venäjän kielen opetusta.

Lokakuun 24 päivänä 1890 myönnettiin kreikkalais-venäläistä uskonnon opetusta varten 280 markkaa, niin kauan kun tarve vaatisi otettavaksi koulun vuosirahansääntöön; Syyskuun 1 päivästä 1892 korotettiin vahtimestarin palkka 200 markalla. Muuten on erityisiä ylimääräisiä määrärahoja erinlaisia tarkoituksia varten myönnetty.

Koulussa kävi lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 108, 131 ja 153 oppilasta.

Kouluneuvosto: Merikoulunjohtaja G. Z. Sandman (puheenjohtajana), rouvat H. Winter ja E. Åkerman, kappalainen K. G. Sirén ja hovioikeuden neuvos E. Fabritius.

Lappeenranta.

Alkeiskoulu. Koulun ottamisesta kaupunkikunnan huostaan Syyskuun 1 päivästä 1892 on kerrottu yleiskatsauksessa. Sanotusta ajasta asetettiin kollegat K. R. Weijola, joka oli hoitanut rehtorintointia ja K. G. Svahn

lakkautusluokkaan. Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmän johdosta Joulukuun 14 päivältä 1892, annettiin kouluarkistosta kaupungin maistraatin säilytettäväksi ja koulukassassa olevat rahavarat lähetettiin Ylihallituksen kautta Valtiokonttooriin.

Armollisessa päätelmässä Syyskuun 14 päivältä 1893 myönnettiin valtionapua, 3,000 markkaa vuodessa, ajottua viidettä luokkaa varten, ja salli Keisarillinen Senaatti sen ohessa, että tuota kunnallista koulua saisi muodostaa viisiluokkaiseksi yhteisellä opetuksella poikia ja tyttöjä varten.

Alkeiskoulussa kävi kumpaisenakin lukuvuonna 1890—1892 10 oppilasta ja kunnallisessa porvarikoulussa 1892—1893 38 oppilasta (22 poikaa, 16 tyttöä).

Kouluneuvosto: Varapastori C. G. Grönberg (puheenjohtajana), kamreeri J. Pelkonen ja rykmentinlääkäri E. J. Moberg.

Käkisalmi.

Alkeiskoulu. Koulun ottamisesta kaupunkikunnan huostaan Syyskuun 1 päivästä 1892 on kerrottu yleiskatsauksessa. Samasta ajasta lukien asetettiin kolleega H. V. Renqvist, joka edelleen oli ollut rehtorina, lakkautusluokkaan ja arkiston ja koulukassan suhteen ryhdyttiin samanlaisiin toimenpiteisiin kuin Lappeenrannan koulussa.

Alkeiskoulussa kävi lukuvuosina 1890—1892, eri vuosin 6 ja 4 sekä kunnallisessa porvarikoulussa 1892—1893 16 oppilasta (12 poikaa, 4 tyttöä).

Kouluneuvosto: Tulliviskaali A. F. Rehn (puheenjohtajana), piirilääkäri A. Krogerus ja varatuomari O. Cajander.

Sortavala.

Alkeiskoulu. Koulun ottamisesta Syyskuun 1 päivästä 1892 kaupunkikunnan huostaan on edellä yleiskatsauksessa kerrottu. Mainitusta ajasta asetettiin kolleegat K. V. Alopæus, joka samalla oli koulun rehtorina ja A. L. Beyrath lakkautusluokkaan. Arkiston ja koulukassan suhteen meneteltiin samalla tavalla kuin Lappeenrannan ja Käkisalmen kouluissa.

Alkeiskoulussa kävi lukuvuosina 1890—1892, eri vuosin, 8 ja 16 ja kunnallisessa porvarikoulussa 1892—1893 51 oppilasta.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri H. A. Hällström (puheenjohtajana), tuomari K. Vikberg ja rouva M. Berg.

Kotka.

Alkeiskoulu. Sittenkun kolleega Y. O. Rosendal oli siirretty Wiipurin ruotsalaiseen tyttökouluun, hoitaa sijainen alusta lukuvuotta 1892—1893 toista kolleeganvirkaa; samaten on voimistelun opettajanvirkaa virantoimitaja edelleen hoitanut. Rehtorina on ollut kolleega Hj. F. Lilius.

Keisarillisen Senaatin määräyksen mukaan Toukokuun 15 päivältä 1889 tehtyyn ehdotukseen koulun ottamisesta kaupunkikunnan huostaan eivät kaupungin valtuusmiehet suostuneet.

Oppilasmäärä oli lukuvuosina 1890—1893 eri vuosina 18, 12 ja 12.

Kouluneuvosto: Konsuliagentti G. V. Cadenius (puheenjohtajana), kunnallisraatinies M. Südel ja ruununnimismies E. J. Sallmén.

Mikkeli.

Klassillinen lyseo, jossa opetus kaksikielinen. Lehtori A. L. Sundholmin alusta lukuvuotta 1892—1893 siirryttyä Turun realilyseoon, annettiin Maaliskuun 24 päivänä 1893 valtuuskirja historian, maantieteen ja ruotsinkielen lehtorinvirkaan filosofianlensensiaatille Artur Johannes Axel Lindholmille.

Kolleegan H. Rikbergin kuoleman kautta avonaiseksi joutuneeseen latinan, suomen ja ruotsin kielten kolleeganvirkaan valtuutettiin Kesäkuun 2 päivänä 1891 kolleega Tornion alkeiskoulussa J. Mansikka.

Virkaero on myönnetty laulunopettajalle V. Allardt'ille Syyskuun 15 päivänä 1890 ja saksan kielen opettajattarelle E. E. Kuhlman'ille Syyskuun 1 päivästä 1893. Kahtena koetusvuotena hoitamaan laulunopettajan virkaa määrättiin Helmikuun 17 päivänä 1891 filosofianmaisteri Otto Severin Ticcander.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut lehtori M. G. Hackzell.

Lyseossa kävi vuosikolmikkona 1890—1893, eri vuosin, 116, 117 ja 121 oppilasta.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri H. G. Hallström (puheenjohtajana), portimestari G. P. Alopeus, lasaretinlääkäri E. A. Hillbom, kappalainen K. G. Markkula ja tuomari F. V. Hjelmman.

Heinola.

Alkeiskoulu. Avonaiseen historian, maantieteen ja suomen kielen kolleegan virkaan valtuutettiin Huhtikuun 28 päivänä 1891 filosofianmaisteri Knut Eliel Sonck, venäjän ja saksan kielten kolleeganvirkaan Lokakuun 19 päivänä 1892 filosofiankandidaatti Emil Boehm ja uskonnon ja ruotsin kielen

kolleeganvirkaan Toukokuun 15 päivänä 1893 filosofianmaisteri Kuno Adalbert Bäckman. Kolleega Boehm siirtyi alusta lukuvuotta 1893—1894 kolleeganvirkaan Tampereen realilyseossa, jolloin myös laulunopettajanvirka, jota Boehm oli hoitanut, tuli avonaiseksi. Kahtena koetusvuotena hoitamaan viimeksi mainittua virkaa määrättiin Syyskuun 19 päivänä 1893 urkuri Henrik Erland Cederblad. Voimistelu-opettajan virkaa on sijainen hoitanut.

Koulussa on käynyt lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 55, 52 ja 53 oppilasta.

Kouluneuvosto: Tuomari A. E. Adler (puheenjohtajana), kaupunginlääkäri A. M. Nykopp, piirilääkäri A. E. Jahnsson, kappalainen J. E. Laakso.

Savonlinna.

Realilyseo. Lukuvuoden 1890—1891 päättyessä, kun kahdeksas luokka muodostettiin, tuli realilyseo täydellisesti järjestetyksi ja lähinnä seuraavaan aikaan on opettajakunta tullut täysilukuiseksi. Valtuuskirjoja on annettu edellisenä vuosikolmikkona vielä täyttämättömiin tai perustamattomiin lehtorinvirkoihin, nimittäin historiassa, maantieteessä ja suomen kielessä Joulukuun 9 päivänä 1890 kolleegalle F. O. Rapolalle; uskonnossa ja ruotsin kielessä Joulukuun 22 päivänä 1891 kolleegalle Porin alkeiskoulussa J. Mustakalliolle; matematikassa, fysikassa ja kemiassa Huhtikuun 8 päivänä 1892 kolleegalle tässä lyseossa K. A. Snellman'ille; saksan ja ranskan kielissä Tammikuun 21 päivänä 1893 koetteeksi määrätulle filosofiankandidaatille William Alfred Juutilaiselle.

Kolleega Nohrströmin eroamisen kautta avonaiseksi jääneeseen ruotsin kielen kolleeganvirkaan valtuutettiin Maaliskuun 17 päivänä 1891 filosofianmaisteri Pekka Fredrik Brax.

Sittenkun kolleega K. E. Roschier, jolle, paitsi hänelle tulevaa eläkettä 3,500 markkaa, armollisesti oli suotu 900 markan ylimääräinen vuotuinen eläke, Elokuun 13 päivänä 1892 oli saanut virkaeron, annettiin Kesäkuun 10 päivänä 1893 seuraavan Syyskuun 1 päivästä valtuuskirja historian, suomen ja saksan kielten kolleeganvirkaan kolleegalle Kajaanin alkeiskoulussa F. L. Petander'ille.

Helmikuun 19 päivänä 1892 määrättiin filosofiankandidaatti Ivar August Woldemar Sevón kahtena koetusvuotena hoitamaan venäjän kielen kolleeganvirkaa ja Joulukuun 6 päivänä 1892 valtuutettiin filosofiankandidaatti Artur Johannes Grönroos Huhtikuun 1 päivästä 1893 kolleega Snellman'in lehtoriksi nimittämisen kautta avonaiseksi joutuneeseen matematiikan kolleeganvirkaan.

Englannin kielen opettajanvirkaan määrättiin Heinäkuun 21 päivänä 1891 Helmi Nohrström ja laulunopettajanvirkaan Huhtikuun 8 päivänä 1892 kansakoulunopettaja Kustaa Jalkanen. Voimistelu-opettajan virkaa hoitaa sijainen.

Realikoulun entiselle venäjän kielen opettajattarelle Vera Tarasoff'ille, joka viran avonaisena ollessa on hoitanut venäjänkielen kolleeganvirkaa realilyseossa, myönnettiin Toukokuun 25 päivänä 1893 elinkautinen, 400 markan vuotuinen apuraha.

Rehtorintointa hoiti realikoulun entinen rehtori K. E. Roschier kevätlukukauden alkuun vuonna 1891, jolloin hän pyynnöstä sai eron siitä. Virkaatekevänä rehtorina oli lehtori Buddén kunnes Keisarillinen Senaatti Joulukuun 20 päivänä 1892 määräsi hänet vastaiseksi hoitamaan rehtorintointa oppilaitoksessa. Vararehtoriksi on Ylihallitus määrännyt lehtori Snellman'in.

Lukuvuoden 1890—1891 alkaessa aloitti oppilaitos toimintansa uudessa sitä varten rakennetussa talossaan. Erityisiä ylimääräisiä määrärahoja on myönnetty tarpeellisten kaluston ja kouluhuonekalujen hankkimiseksi kun myöskin opetusvälikappalten täydellisentämistä varten. Lokakuun 7 päivänä 1891 myönnettiin 200 markan lisä vahtimestarin palkkaan luettuna Tammi-kuun 1 päivästä samana vuonna.

Oppilaitoksessa kävi lukuvuonna 1890—1891 seitsemällä luokalla 119 sekä oppilaitoksen täydellisenä ollessa lukuvuosina 1891—1893, eri vuosin, 132 ja 134 oppilasta.

Kouluneuvosto: Tuomari H. Forss (puheenjohtajana), neuvosmies J. Strömberg, kauppias A. Auvinen ja kunnallisneuvos O. Hedlund.

Kuopio.

Klassillinen lyseo. Lokakuun 7 päivänä 1891 annettiin valtuuskirja koetteeksi määrätylle lehtorille historiassa, maantieteessä ja suomen kielessä K. O. G. Hannikaiselle.

Kun lehtori J. Schwartzberg Helmikuun 24 (Maaliskuun 8) päivänä 1893 armollisesti oli määrätty kirkkoherraksi Kuopion kirkkoherrakuntaan ja tuomiorovastiksi Kuopion tuomiokapittuliin, johon virkaan hänen oli astuttava seuraavan Toukokuun 1 päivänä, annettiin Elokuun 15 päivänä samana vuonna valtuuskirja uskonnon, logiikan ja ruotsin kielen lehtorinvirkaan kollegalle Helsingin ruotsalaisessa tyttökoulussa S. J. E. Lagus'elle Toukokuun 1 päivästä 1894.

Kolleega Therman'in eroamisen kautta avoimeen matematiikan kolleeganvirkaan valtuutettiin Syyskuun 22 päivänä 1891 filosofianmaisteri Albin Alexander Bergroth.

Joulukuun 12 päivänä 1890 sai saksan kielen opettajatar E. Lundström pyynnöstä eron ja saksan kielen opettajanvirkaan asetettiin Kesäkuun 9 päivänä 1891 Ellen Sigrid Alida Hahl. Joulukuun 19 päivänä 1891 sai koetteeksi määrätty kapellimestari E. Kahra virkavahvistuskirjan lauluopettajan-virkaan. Opettaja Hammarström'in siirryttyä kolleeganvirkaan Turun suomalaisessa lyseossa hoitaa virantoimittaja voimistelun opettajan virkaa.

Lehtori Schwavtzberg'in erottua on rehtorintointa vastaiseksi vararehtori, lehtori Winter hoitanut.

Lokakuun 7 päivänä 1891 myönnettiin Syyskuun 1 päivästä vuotuinen 300 markan määräraha, lyseon rehtorin tilintekovelvollisuutta vastaan käytettäväksi tarvittaessa apulaisen palkkaamista varten vahtimestarille.

Lyseossa kävi vuosikolmikkona 1890—1893, eri vuosin, 238, 233 ja 212 oppilasta.

Kouluneuvosto: Piispa G. Johansson (puheenjohtajana), pormestari F. O. Möller, tuomiokapitulinsihteerit A. Herckman, kasööri J. Niskanen ja kaupunginlääkäri J. V. Johnsson.

Tyttökoulu. Muutoksia opettajakunnassa ei ole puheena olevana aikakautena tapahtunut.

Oppilaiden lukumäärä oli lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 95, 90 ja 96.

Kouluneuvosto: Tuomiorovasti J. Schwartzberg (puheenjohtajana), kolleega J. M. Salenius, lehtori J. Zidbäck sekä rouvat E. Stenius ja L. Cantell.

Joensuu.

Klassillinen lyseo. Alkeiskoulun perättäinen laajentaminen klassilliseksi lyseoksi jatkui lukuvuosina 1890—1891 ja 1891—1892. Viime mainitun päättyessä muodostui kahdeksas luokka, niin että oppilaitos seuraavana lukuvuotena 1892—1893 oli täysiluokkainen. Vastaperustetut lehtorinvirat ovat vähitellen tulleet täytetyiksi, valtuuskirjoja virkoihin kun on annettu, lehtorinvirkaan matematikassa ja fysikassa Helmikuun 19 päivänä 1892 filosofianlensensiaatille Otto Wilhelm Neoviuselle, latinassa Joulukuun 17 päivänä 1892 filosofianlensensiaatille Erik Hertz'ille, uskonnossa logiikassa ja ruotsin kielessä Maaliskuun 3 päivänä 1893 filosofianmaisterille Karl Albert Wegelius'elle ja historiassa, maantieteessä ja suomen kielessä Elokuun 16 päivänä 1893 filosofiankandidaatille Johan Wilhelm Ronimus'elle.

Kun kolleega H. Piipponen Huhtikuun 7 päivänä 1891 armollisesti oli nimitetty kirkkoherraksi Kontiolahden kirkkoherrakuntaan Kuopion hippakuntaa, johon virkaan hänen oli astuminen Toukokuun 1 päivänä 1892,

annettiin Toukokuun 15 päivänä 1893 filosofian kandidaatille Valter Johan Snellman'ille valtuuskirja latinan ja suomen kielen kolleeganvirkaan.

Ranskan kielen opettajanvirkaan määrättiin Joulukuun 29 päivänä 1891 Berta Maria Dorotea Pipinen ja Lokakuun 30 päivänä 1891 määrättiin Maria Keinänen kahtena koetusvuotena hoitamaan ranskan kielen opettajanvirkaa. Kolleega Piipposen, joka myös oli voimistelun opettaja, erottua, hoitaa sijainen virkaa.

Rehtorintointa on hoitanut alkeiskoulun entinen rehtori kolleega D. A. Walle. Elokuun 23 päivänä 1893 salli Keisarillinen Senaatti että varsinaisen rehtorin asettaminen vielä saisi jäädä seuraavan lukuvuoden loppuun ja kolleega Walle sillä aikaa edelleen hoitaa rehtorintointa.

Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Kesäkuun 22 päivältä 1892 ilmoitettiin että, sittenkun ei ainoastaan Joensuun kaupungin valtuusmiehet maksutta olivat luovuttaneet tonttia rakennettavaksi aijottua omaa taloa varten lyseolle, vaan myös ne kaupungin ja sikäläisen kauppiaan Petter Parviaisen lupaamat raha-avut, yhteensä 33,000 markkaa, lyseon talon rakentamista varten olivat maamme koulurahastoon maksetut samassa määrässä kuin luokkia oli lyseoon lisääntynyt, Keisarillinen Senaatti oli hyväksynyt ja vahvistanut piirustukset ja 200,000 markkaan päättyvän kustannusehdotuksen omaksi rakennukseksi puheena olevalle lyseolle sekä käsenyt Yleisten rakennusten Ylihallitusta teettää työ.

Erityisiä ylimääräisiä määrärahoja on myönnetty tarpellisten kaluston ja kouluhuonekalujen hankkimiseksi kuin myös fysikaallisten opetusvälikappalten ostamiseksi.

Lyseossa kävi lukuvuonna 1890—1891 kuudella luokalla 132, 1891—1892 seitsemällä luokalla 150 ja 1892—1893 koulun täysiluokkaisena ollessa 159 oppilasta.

Kouluneuvosto: Metsänhoitaja O. Neovius (puheenjohtajana), sotakomissario A. Schröder, kauppias A. Uimonen, tuomari E. Andersin ja piirilääkäri H. Hällström.

Nikolainkaupunki.

Klassillinen lyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Lehtori O. Toppelius sai virkaeron täydellä eläkkeellä Syyskuun 1 päivästä 1892, jonka jälkeen latinan ja kreikan lehtorinvirka, Keisarillisen Senaatin päätöksen mukaan Helmikuun 5 päivältä 1890, on jäänyt täyttämättä. Syyskuun 1 päivästä 1893 siirtyi kolleega A. Th. Böök kolleeganvirkaan Hämeenlinnan lyseossa.

Syyskuun 29 päivänä 1891 sai voimistelun-opettaja K. J. Roman virkaeron ylimääräisellä 1,600 markan elinkautisella apurahalla. Voimistelun opet-

tajan virkaan määrättiin Tammikuun 30 päivänä 1892 reservivänrikki Karl Johan Danielson.

Opettajavirkoihin yksityisellä realiosastolla lyseon neljällä korkeammalla luokalla on Ylihallitus, tavallisessa järjestyksessä ilmoitetun hakuajan kuluttua, tehnyt virkaan nimittämiset.

Rehtorina on edelleen ollut lehtori E. Almberg.

Lokakuun 11 päivänä 1892 myönnettiin lukuvuoden alusta 200 markan korotus vahtimestarin palkkaan ja Syyskuun 1 päivänä 1891 600 markan lisämääräraha koulun kassaan. Joulukuun 9 päivänä 1892 myönnettiin ylimääräinen 840 markan määräraha kreikkalaisvenäläistä uskonnon opetusta varten Nikolainkaupungin oppilaitoksissa maksettavaksi lukuvuoden alusta ja niin kauvan kuin tarve senlaisesta kestäisi, siten että 560 markkaa otettaisiin tyttökoulun ja 280 lyseon vuosirahansääntöön, jonka ohessa näiden oppilaitosten vuosirahansääntöihin sitä ennen otetut määrärahat samalla lakkautettiin. Muuten on ylimääräisiä määrärahoja myönnetty koulukassassa ilmaantuneiden vajavaisuuksien täyttämiseksi, tarpeellisia uusia inventaarioita ja kouluhuonekaluja varten sekä voimistelusalin korjaukseen.

Lyseossa kävi lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 187, 199 ja 195 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kanneviskaali C. Carp (puheenjohtajana), hovioikeuden sihteeri J. A. Rehnström, hovioikeuden asessori A. Tujulin, varakonsuli A. Hedman ja pormestari V. Cajanus.

Alkeiskoulu ja realilyseo, jossa suomi opetuskielenä. Kun alkeiskoulun yksityisten jatkokurssien johtokunta alamaisesti oli anonut että sanotut luokat valtion huostaan otettaisiin ja ilmoittanut olevansa taipuvainen siinä tapauksessa luovuttamaan valtiolle paitsi yksityisluokkain talouskapineet ja opetusvälikappaleet myöskin niiden 40,000 markkaan palovakuutetun talon, ehdolla että valtio ottaisi vastataksensa niistä, noin 27,000 markkaan nousevista veloista, jotka taloa ja oppilaitosta rasittivat, määrättiin armollisessa kirjeessä Heinäkuun 14 päivältä 1892, että alkeiskoulu syksystä 1892 lavenettaisiin täydelliseksi realilyseoksi ottamalla kerrallaan valtion haltuun ne neljä yksityistä luokkaa, jotka muodostivat koulun jatkon.

Opetusta täten lukuvuoden 1892—1893 alusta kahdeksanluokkaisena toimivassa oppilaitoksessa hoitivat mainittuna lukuvuotena entisen alkeiskoulun kollegat ja opettajat sekä myös muutamat Ylihallituksen määräämät henkilöt, jotka olivat muodostaneet yksityisluokkain entisen opettajakunnan. Tätä ja erityisiä muita realilyseoita varten vahvistettua opetuskaavaa otetaan noudatettavaksi luokka luokalta.

Alkeiskoulun venäjän ja saksan kielten kolleeganvirkaa ovat koko nyt puheena olevana ajanjaksona virantoimittajat hoitaneet. Marraskuun 22 päivänä 1892 määräsi Keisarillinen Senaatti alkeiskoulun entisen rehtorin E. E. Levón'in kunnes vakinaiset lehtorit olisivat nimitetyt hoitamaan rehtorintointia uudessa realilyseossa.

Yksityisluokkain johtokunnan ennen mainitun tarjoumuksen johdosta käski Keisarillinen Senaatti että Ylihallitus antaisi alkeiskoulun rehtorin kautta luetella ja arvioida yksityisluokkain huonekalut, talouskapineet ja kaluston, sekä johtokunnalta vaatia luettelo niistä veloista, jotka oppilaitosta ja sen taloa rasittavat, ja tämän oman alamaisen lausuntonsa ohessa Keisarilliseen Senaattiin antaa. Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Helmikuun 21 päivältä 1893 ilmoitettiin että Keisarillinen Senaatti oli nähnyt hyväksi suostua johtokunnan tarjoumukseen yksityisluokkain talon ja irtaimen omaisuuden luovuttamisesta valtiolle 26,167 markan 85 pennin hinnasta sekä käsenyt Waasan läänin kuvernöörin johtokunnan kanssa tästä asianomaisesti päättää kauppaa, ehdolla että valtio saisi talon haltuunsa lukuvuoden päättyessä Kesäkuun 1 päivänä 1893; samalla oli Keisarillinen Senaatti käsenyt Yleisten rakennusten Ylihallituksen antaa kesälomaaikoina tehdä korjauksia ja muutoksia talossa 10,000 markkaan päättyvän kustannusehdotuksen mukaan. Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmässä Toukokuun 9 päivältä 1893 ilmoitettiin Ylihallitukselle että Keisarillinen Senaatti oli määrännyt että ennenmainittu Ylihallitus yhteydessä äskenmainittujen töitten kanssa antaisi tehdä erityisiä muita tarpeellisiksi havaittuja korjaustöitä realilyseon tontilla ja rakeunuksilla 5,200 markkaan päättyvän kustannuslaskun mukaan.

Alkeiskoulussa kävi lukuvuosina 1890–1892 eri vuosina 71 ja 73 sekä realilyseossa lukuvuonna 1892–1893 119 oppilasta.

Kouluneuvosto: Lehtori Hj. Hjelt (puheenjohtajana), insiinööri H. E. Gummerus (kuollut), kauppaneuvos C. J. Hartman, pataljoonanlääkäri E. E. Pfaler ja tehtailija A. Sandman.

Tyttökoulu. Syyskuun 1 päivästä 1893 sai ranskan kielen opettajatar A. M. Ch. Grunér eron täydellä eläkkeellä.

Elokuun 19 päivänä 1891 vahvisti Keisarillinen Senaatti piirustukset ja 157,500 markkaan päättyvän kustannusarvion, omaksi taloksi koululle sekä käski Yleisten rakennusten Ylihallituksen teettää työ, joka samassa tilaisuudessa annettun määräyksen mukaan loppuunsaatettiin Kesäkuun 1 päivään 1893, jolloin koulu muutti uuteen huoneistoon.

Talon sisustamista ja huonekaluilla varustamista varten on erityisiä ylimääräisiä määrärahoja 6,340 markkaan 20 penniin myönnetty, sekä 2,880

markkaa 85 penniä sähkövalaistuksen hankkimista varten. Talonmiehen palkkaamiseksi on vuotuinen 300 markan määräraha, maksettava Kesäkuun 1 päivästä 1893, vuosirahansääntöön otettu. Määrärahasta kreikkalaisvenäläistä uskonnon opetusta varten on mainittu klassillisesta lyseosta kerrottaessa.

Oppilasmäärä oli lukuvuonna 1890—1893, eri vuosin, 133, 144 ja 153.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri L. Runeberg (puheenjohtajana), merikapteeni H. Liljeqvist, rouvat E. Runeberg, A. Bruun ja J. Kihlman.

Kristiina.

Alkeiskoulu. Toista kolleeganvirkaa ja voimistelun opettajan virkaa ovat sijaiset edelleen toimittaneet. Rehtorina on edelleen ollut kolleega Holmberg.

Latinan opetuksen kustantamisesta on mainittuna yleiskatsauksessa. Lukuvuodesta 1893—1894 alkaen on venäjän kieli otettu oppiaineeksi.

Tehdyn ehdotuksen koulun ottamisesta kunnan huostaan epäivät kaupungin valtuusmiehet.

Oppilasmäärä on 1890—1893 ollut eri vuosin 19, 12 ja 13.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri J. Lybeck, kauppaneuvos E. A. Tötterman ja kaupunginlääkäri E. Wendelin.

Pietarsaari.

Alkeiskoulu. Muutoksia opettajakunnassa ei ole tapahtunut. Rehtorintointa on kolleega J. O. Nordman hoitanut.

Koulun latinanopetuksen kustantamisesta on mainittu yleiskatsauksessa.

Tehdyn ehdotuksen koulun ottamisesta kunnan huostaan epäivät kaupungin valtuusmiehet.

Oppilasmäärä on 1890—1893 ollut eri vuosin 20, 21 ja 24. Kouluun yhdistetyllä yksityisellä kolmannella luokalla on samana aikana eri vuosin ollut 3, 6 ja 8 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kontrahtirovasti V. L. Helander (puheenjohtajana), kauppaneuvos O. A. Malm ja kaupunginlääkäri G. Borg.

Kokkola.

Alkeiskoulu. Marraskuun 7 päivänä 1891 annettiin valtuuskirja koet-teeksi määrätylle venäjän ja saksan kielten kolleegalle, M. V. Högbäckalle. Voimistelun opettajan virkaa hoitaa virantoimittaja.

Helmikuun 7 päivänä 1893 vapautettiin, siitä tehdystä anomuksesta, kolleega A. Erling rehtorintoimesta, ja määrättiin samalla kolleega J. F. Sandelin vastaiseksi sitä hoitamaan.

Koulussa kävi lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 43, 43 ja 37 oppilasta.

Kouluneuvosto: Tuomari K. J. Svahn (puheenjohtajana), apteekari V. Alfthan, kappalainen J. R. Forsman, apteekari F. Löfhjelm ja pormestari Ch. Nylander.

Jyväskylä.

Klassillinen lyseo. Syyskuun 8 päivänä 1891 sai lehtori E. F. Maconi pyynnöstä virkaeron täydellä eläkkeellä ja historian, maantieteen ja suomen kielen lehtorinvirkaan valtuutettiin Syyskuun 17 päivänä 1892 lehtori Sor-tavalan seminaarissa filosofiantohtori Oskar Adolf Forsström. Maaliskuun 20 päivänä 1891 kuoli lehtori H. Hellgren, minkä jälkeen valtuuskirja latinan lehtorinvirkaan Syyskuun 3 päivänä 1892 annettiin filosofiantohtorille Kaarlo Lindroos'ille.

Joulukuun 9 päivänä 1890 annettiin valtuuskirja avonaiseen matema-tikan ja luonnonhistorian kolleeganvirkaan filosofiankandidaatille Jakob Ben-jamin Ståhlbergille.

Avonaiseen piirustusopettajanvirkaan määrättiin Toukokuun 5 päivänä 1891 paikkakunnan tyttökoulun opettajatar N. Granath.

Rehtorintointa on lehtori K. H. Kahelin edelleen hoitanut; varareh-toriksi lehtori Maconin jälkeen on Ylihallitus määrännyt lehtori J. Hedberg'in.

Oppilaiden luku oli lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 176, 170 ja 146.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri V. S. Schildt (kuollut), hovineuvos A. V. von Zweyberg (puheenjohtajana tohtori Schildt'in jälkeen), kaupunginsaar-naaja G. O. Schöneman ja kaupunginlääkäri H. E. Nilson.

Tyttökoulu: Lokakuun 11 päivänä 1890 kuoli kolleega F. E. Hildén, jonka jälkeen matematiikan ja fysiikan kolleeganvirkaan Toukokuun 21 päi-vänä 1892 valtuutettiin filosofiankandidaatti Ivar Alfred Rosenqvist. Helmi-kuun 28 päivänä 1891 sai koetteeksi määrätty saksan kielen ja käsitöiden opettajatar E. V. Stråhlman valtakirjan, mutta luopui virastaan Syyskuun 1 päivänä 1892 saatuansa pyynnöstä siitä eron; virkaan valtuutettiin Joulukuun 31 päivänä 1892 Ida Wilhelmina Taberman.

Koulussa kävi lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 71, 67 ja 61 oppilasta.

Kouluneuvosto: sama kuin lyseota varten.

Oulu.

Klassillinen lyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Kun ylimääräinen armo-vuosi oli myönnetty edesmenneen lehtorin P. G. Hällforsin kuolinpesälle, annettiin Toukokuun 5 päivänä 1891 valtuuskirja Toukokuun 1 päivästä 1892 matematiikan ja fysiikan lehtorivirkaan apulaislehtorille Turun ruotsalaisessa klassillisessa lyseossa filosofiantohtori R. F. Rancken'ille. Lehtori J. A. Maunu siirtyi syksystä 1892 Tampereen realilyseoon, jonka jälkeen uskonnon, logiikan ja ruotsin kielen lehtoriksi Tammikuun 7 päivänä 1893 valtuutettiin filosofiankandidaatti Georg Adolf Wænerberg.

Koska lehtorinvirka latinassa oppilasluvun vähentymisen tähden oppilaitoksen klassillisella osastolla luultavasti tulisi läheisessä tulevaisuudessa lakkauttavaksi, vaadittiin lehtori A. O. Forsmanilta lausuntoa siitä olisiko hän taipuvainen vastaan-ottamaan samanlaisen viran paikkakunnan suomalaisessa lyseossa; kun Forsman oli tähän suostunut, myönsi Keisarillinen Senaatti Tammikuun 14 päivänä 1891, että Ylihallitus saisi antaa hänelle siirtovaltuuskirjan. Latinan lehtorinvirkaa on senjälkeen syyslukukaudesta 1891 hoitanut filosofianmaisteri Karl Alfons Sevonius.

Opettaja K. Määtän siirryttyä paikkakunnan suomalaiseen lyseoon määrättiin Aleksander Heinrich Blankett Lokakuun 10 päivänä 1890 kahtena koetusvuotena hoitamaan opettajan virkaa voimistelussa.

Heinäkuun 11 päivänä 1891 suostui Keisarillinen Senaatti, siitä tehdystä alamaisesta esityksestä, erityisiin muutoksiin yksityisen realiosaston opetuskaavassa, johtunut siitä, että oli havaittu englannin kielen lukemisen täytyvän siirtää 5:ltä 6:lle luokalle.

Joulukuun 17 päivänä 1890 vapautettiin pyynnöstä lehtori G. Marelius rehtorintoimesta, jota lehtori G. R. Törngren määrättiin vastaiseksi hoitamaan.

Lyseossa kävi lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 85, 96 ja 92 oppilasta.

Kouluneuvosto: Ylimetsänhoitaja A. L. Borenius (puheenjohtajana), översti E. Furuhjelm, kamarineuvos J. G. Hortling, kaupunginlääkäri S. A. Granberg ja apteekari R. E. Westerlund.

Klassillinen lyseo, jossa suomi opetuskielenä. Tammikuun 27 päivänä 1891 annettiin siirtovaltuuskirja latinan lehtorinvirkaan lehtorille paikkakunnan ruotsalaisessa lyseossa A. O. Forsman'ille. Sittenkun lehtori V. Th. Malin Syyskuun 1 päivästä 1891 oli siirretty Tampereen realilyseoon, valtuutettiin Joulukuun 8 päivänä 1891 historian, maantieteen ja suomen kielen lehtorinvirkaan filosofiankandidaatti Konstantin Hämäläinen.

Joulukuun 6 päivänä 1890 annettiin valtuuskirja historian, maantieteen ja luonnonhistorian kolleeganvirkaan filosofianmaisteri Antti Rietrikki Helaa-

koskelle ja Joulukuun 31 päivänä samana vuonna, koetusvuosien jälkeen, filosofian kandidaatille Anton Amandus Karstenille ruotsin kielen kolleeganvirkaan sekä Huhtikuun 25 päivänä 1891 filosofianmaisterille Lars Fredrik Hagan'ille venäjän kielen kolleeganvirkaan.

Lokakuun 13 päivänä 1892 kuoli saksan kielen opettaja O. E. Grönström, jonka jälkeen virkaan Huhtikuun 18 päivänä 1893 määrättiin Maria Kristina Ryselin.

Rehtorintointa on hoitanut lehtori M. Rosendal.

Seuraksena kahdeksannen luokan muodostumisesta lukuvuoden 1890—1891 alkaessa ja lyseon muuttamisesta uuteen avarampaan huoneistoon oli tullut tarpeen saada muutamia huonekaluja ja kalustoa kuin myös korotettu määräraha poltinpuiksi ja valoksi; Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmän mukaan Lokakuun 30 päivältä 1890 korotettiin sentähden määräraha poltinpuiksi ja valoksi 1,750 markasta 3,000 markaksi, sekä myönnettiin 2,502 markkaa huonekalujen ja kaluston ostamiseksi. Sen ohessa myönnettiin 1,600 markkaa tarpeellisten fysikalisten ja luonnonhistoriallisten opetusvälikappalten hankkimista varten. Elokuun 9 päivänä 1892 myönnettiin ylimääräinen 1,600 markan määräraha voimistelusalin korjaamista ja uudestaan sisustamista varten.

Kreikkalaisvenäläisen uskonnon opettamista varten on oppilaitoksen vuosirahansääntöön alusta lukuvuotta 1891—1892 vastaiseksi ja niinkauan kun siitä tarve on, otettu 280 markan määräraha.

Oppilaiden luku oli vuosikolmikkona 1890—1893, eri vuosin, 199, 215 ja 204.

Kouluneuvosto: Lääninsihteeri V. E. Liljeblad (puheenjohtajana), varakonsuli L. Candelin, kappalainen J. A. Björklund, piirilääkäri K. K. Relander ja kauppaneuvos K. R. Åström.

Tyttökoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Syyskuun 1 päivästä 1893 sai koetteeksi määrätty ranskan kielen ja käsitöiden opettajatar H. E. Stenberg pyynnöstä virkaeron. Muuten ei ole muutoksia opettajakunnassa tapahtunut.

Marraskuun 18 päivänä 1891 myönnettiin 3,000 markkaa kouluhuoneiston korjaamista ja muutamia muutoksia varten siinä, joiden viimeksi mainittujen kautta johtajattaren asunto muutettiin kokous- ja rukoussaliksi sekä virkistyshuoneeksi oppilaille; johtajattarelle osotettiin asunto koulukartanossa olevassa pienemmässä rakennuksessa, joka siihen asti oli ollut vuokralle annettu.

Muuten on ylimääräisiä määrärahoja myönnetty huonekalujen ja kaluston hankkimiseksi mainittuun rukous- ja virkistyshuoneeseen kuin myös lmaantuneen vajavuuden täyttämiseksi määrarahassa poltinpuita ja valoa

varten, joka Syyskuun 1 päivästä 1893 lukien korotettiin 950 markaksi vuodessa.

Koulussa kävi lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 105, 103 ja 95 oppilasta.

Kouluneuvosto: Pormestari A. Hasselblatt (puheenjohtajana), neiti M. Junelius, rouva R. Snellman, kaupunginlääkäri P. A. Bäckvall ja kauppias K. A. Snellman.

Tyttökoulu, jossa suomi opetuskielenä. Joulukuun 6 päivänä 1890 annettiin valtuuskirja uskonnon ja ruotsinkielien kolleeganvirkaan pataljoonansaarnajalle Viktor Gideon Aulin'ille. Muuten on opettajakunta sama kuin edellisellä kolmen vuoden aikana.

Erityisiä ylimääräisiä määrärahoja on myönnetty tarpeellisten huonekalujen, kaluston ja voimisteluseurojen hankkimista varten, opetusvälikappalten täydellisentämistä y. m. varten.

Koulussa kävi lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 89, 98 ja 96 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kirkkoherra W. Wallin (puheenjohtajana), rouvat E. von Fieandt ja M. Kivijärvi, lasaretinlääkäri K. von Fieandt ja insinööri F. Sundberg.

Raah.

Alkeiskoulu. Muutoksia vakinaisessa opettajakunnassa ei ole puheena olevaan aikaan tapahtunut. Syyskuun 1 päivänä 1893 siirtyi apulaiskolleega J. W. Juvelius kolleeganvirkaan Turun suomalaisessa tyttökoulussa.

Rehtorintointa en edelleen kolleega H. A. Ingman hoitanut.

Lukuvuoden 1890—1891 alusta myönnettiin kreikkalaisvenäläisen uskonnon opetusta varten 280 markan määräraha vastaiseksi ja niinkauan kun tarve vaatisi, otettavaksi oppilaitoksen vuosirahansääntöön. Latinan opetuksen kustantamisesta on kerrottu yleiskatsauksessa.

Oppilasmäärä oli noina kolmena lukuvuotena 1890—1893, eri vuosin, 38, 35 ja 37.

Kouluneuvosto: Pormestari A. Luoma (puheenjohtajana), piirilääkäri K. A. Hällström, kauppias K. A. Almgren ja kaupunginlääkäri T. E. Wasz.

Kajaani.

Alkeiskoulu. Kesäkuun 11 päivänä 1892 annettiin valtuuskirja koet-teeksi määrätylle kolleegalle R. V. Lindgren'ille. Apulaiskolleegaksi filosofian kandidaatti F. L. Petanderin jälkeen, joka Syyskuun 1 päivästä 1893 oli

siirtynyt kolleeganvirkaan Savonlinnan realilyseossa, on määrätty filosofiankandidaatti Frans Fredrik Airola.

Heinäkuun 1 päivänä 1891 määrättiin v. t. rehtori kolleega H. A. Ticcander olemaan vastaiseksi koulun rehtorina.

Latinan opetuksen kustantamisesta on mainittu yleiskatsauksessa. Pienempiä ylimääräisiä määrärahoja on erityisiä tarkoituksia varten myönnetty.

Oppilasmäärä oli lukuvuosina 1890—1893, eri vuosin, 32, 24 ja 37.

Kouluneuvosto: Raatimiehet A. Tervo ja A. Rimpiläinen, kauppias C. P. Bergh ja sahanhoitaja D. J. Ikonen.

Tornio.

Alkeiskoulu. Koulun neliluokkaiseksi laajentamisen tähden perustettuun uskonnon, historian ja maantieteen kolleeganvirkaan valtuutettiin Joulukuun 13 päivänä 1890 filosofiankandidaatti Alexis Heribert Mellin, joka Helmikuun 5 päivänä 1892 kuoli, jonka jälkeen virkaan Toukokuun 2 päivänä 1893 kahdeksi koetusvuodeksi määrättiin filosofianmaisteri Karl Eliel Ottelin. Sittenkun kolleega J. Mansikka Syyskuun 1 päivästä 1891 oli siirtynyt kolleeganvirkaan Mikkelin lyseossa, sai filosofianmaisteri Martti Gideon Cantell (kutsuu nyt itseään Kantele) Joulukuun 3 päivänä 1892 valtuuskirjan latinan ja suomen kielen kolleeganvirkaan.

Kahtena koetusvuotena hoitamaan niinikään vastaperustettua kaunokirjoituksen ja piirustuksen opettajanvirkaa määrättiin Lokakuun 14 päivänä 1890 Hilma Maria Björkman. Tammikuun 8 päivänä 1892 kuoli saksan kielen opettaja A. F. Rökman, jonka jälkeen virkaan Heinäkuun 13 päivänä 1892 määrättiin Anna Maria Cecilia Simelius.

Toukokuun 4 päivänä 1892 määräsi Keisarillinen Senaatti v. t. rehtorin kolleega J. U. Nordbergin vastaiseksi olemaan koulun rehtorina.

Alusta lukuvuotta 1890—1891 myönnettiin kreikkalaisvenäläistä uskonnonopetusta varten 280 markan määräraha vastaiseksi ja niinkauan kuin siitä olisi tarve otettavaksi oppilaitoksen vuosirahansääntöön. Latinan opetuksen kustantamisesta on mainittu yleiskatsauksessa. Kaksi pienempää ylimääräistä määrärahaa on myönnetty tarpeellisten huonekalujen ja kaluston hankkimiseksi.

Koulussa on lukuvuosina 1890—1893 käynyt eri vuosin 67, 67 ja 61 oppilasta.

Kouluneuvosto: Pormestari Y. Winter (puheenjohtajana), tullinhoitaja E. F. Hanell, kaupunginlääkäri E. A. Kalm, varakonsuli V. Bergh ja nikkarimestari P. O. Ekman.

III. Yksityiset koulut.

Helsinki.

Lokakuun 22 päivänä 1890 suotiin armollisesti Helsingin *yksityisen lyseon* johtajalle *Emil Böök'ille* sanotun, lakkautettavana olevan lyseon lukuvuonna 1890—1891 vielä jälellä olevan kahdeksannen luokan kannattamista varten 3,000 markan apuraha yleisistä varoista.

Lokakuun 22 päivänä 1890 myönnettiin armollisesti *Uuden ruotsalaisen oppilaitoksen* osakeyhtiön johtokunnalle edelleen apua 18,000 markkaa vuodessa suoritettavaksi kymmenen vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1890 lukien. Oppilasmäärä 1890—1893: 278, 283, 282.

Lokakuun 22 päivänä 1890 suotiin armollisesti koulunjohtajattarelle *Ilmi Bergrothille* hänen haltuunsa ottamaa ruotsinkielistä yksityistä *tyttökoulua* varten edelleen 8,000 markan vuotuinen apuraha maksettavaksi viiden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1890 lukien, ehdolla että oppilaiden lukukausimaksu määrättäisiin vähintään yhtä suureksi kuin valtion tyttökouluissa Helsingissä, kuin myös että vapaapaikkojen suhteen määräystä armollisessa julistuksessa Elokuun 22 päivältä 1889 noudatettaisiin. Koulun otti lukuvuoden 1890—1891 alusta neiti V. Laurell haltuunsa. Oppilasmäärä 1890—1893: 97, 109, 118.

Lokakuun 22 päivänä 1890 suotiin armollisesti yksityisen *saksalaisen tyttökoulun* tirehtorille *F. H. Pærsk'ille* lakkautettavana olevan koulun kahden ylemmän luokan kannattamiseksi edelleen apurahaa, 1,300 markkaa kumpaakin luokkaa kohti, 2,600 markalla lukuvuonna 1890—1891 ja 1,300 markalla seuraavana lukuvuonna.

Marraskuun 15 päivänä 1892 myönnettiin armollisesti *Uuden ruotsalaisen yhteiskoulun* kannattamiseksi 1,500 markan mukaan kutakin luokkaa II—V kohden laskettuna, yhteensä 6,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi kahden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1892 lukien. Oppilasmäärä 1890—1893: 139 (67 poikaa 72 tyttöä), 175 (84 poikaa 91 tyttöä), 217 (95 poikaa 122 tyttöä).

Marraskuun 15 päivänä 1892 suotiin armollisesti *yksityisen ruotsalaisen tyttökoulun* johtokunnalle apurahaa, 1,000 markkaa kutakin koulun alempaa sekä 1,500 markkaa kutakin seuraavaa viittä luokkaa kohden, Syyskuun 1 päivästä 1892 maksettavaksi viiden vuoden aikana nimittäin, lukuvuonna 1892—1893 viideltä alemmalta luokalta yhteensä 6,000 markalla ja sen jälkeen peräkkäin lisääntyvistä uusista luokista 1,500 markan korotuksella joka lukuvuodelta, kunnes apuraha oppilaitokselle kahdeksanluokkaisena nousisi 10,500 markkaan vuodessa.

Syyskuun 14 päivänä 1893 suotiin armollisesti koulunjohtajattarelle *Ch. A. Pipping'ille* hänen perustamalleen *lyseolle poikia ja tyttöjä varten* edelleen valtionapua maksettavaksi Syyskuun 2 päivästä 1893 laskettuna 2,000 markkaa kutakin alemmaa ja 2,500 markkaa kutakin kolmea ylempää toimessa olevaa luokkaa kohden, lukuvuonna 1893—1894 luokilta II—VIII yhteensä 15,000 markalla, jonka jälkeen apurahan määrä vuosi vuodelta vähenee kunnes erityiset luokat oppilaitten luokalta muuttamisen ja koulusta pääsön kautta seitsemän lukuvuoden kuluttua ovat tarpeettomat. Syyskuun 7 päivänä 1892 oli Keisarillinen Senaatti julistanut lyseon oikeutetuksi Yliopistoon päästämään oppilaitansa sikäli kuin nämä ovat tai tulevat oikeutetuiksi sinne pääsemään. Oppilasmäärä 1890—1893: 181 (85 poikaa, 96 tyttöä), 187 (87 poikaa, 100 tyttöä), 194 (92 poikaa, 102 tyttöä).

Syyskuun 14 päivänä 1893 myönnettiin armollisesti nimellä *Suomalainen yhteiskoulu* perustetun yksityisen suomenkielisen yhteiskoulun johtokunnalle edelleen valtionapua maksettavaksi Syyskuun 1 päivästä 1893 kuuden vuoden aikana luettuna 2,000 markkaa alimmalta ja 2,500 markkaa kultakin seuraavalta neljältä luokalta II—V, eli yhteensä 12,000 markalla vuodessa. Oppilasmäärä 1890—1893: 182 (101 poikaa, 81 tyttöä), 210 (116 poikaa, 94 tyttöä), 253 (127 poikaa, 126 tyttöä).

Syyskuun 14 päivänä 1893 myönnettiin armollisesti *Helsingin oppilaitoksen poikia ja tyttöjä varten* johtokunnalle korotettu apuraha Syyskuun 1 päivästä 1893 lukien maksettavaksi luokilta II—V yhteensä 12,000 markalla vuodessa kuutena vuotena, ehdolla että koulua ylläpidettäisiin sillä luokkamäärällä, joka sillä silloin oli. Oppilasmäärä 1890—1893: 288 (128 poikaa, 160 tyttöä), 321 (145 poikaa, 176 tyttöä), 324 (147 poikaa, 177 tyttöä).

Tammikuun 23 päivänä 1891 sai yksityisen suomalaisen yhteiskoulun johtajatar *Lucina Hagman* luvan perustaa ja ylläpitää kaksiluokkaista *suomenkielistä yhteiskoulua valmistamaan* pääsemistä varten ensinmainittuun yhteiskouluun ja muihin paikkakunnalla oleviin alkeis-oppilaitoksiin.

Lokakuun 24 päivänä 1892 annettiin yksityisopettajattarelle *Agda Blom'ille* lupa perustaa yksityinen *laitos pedagogillista puutöitten opettamista varten*.

Tammisaari.

Syyskuun 17 päivänä 1890 annettiin Seminarintirehtorille F. V. Sundvall'ille, kolleegalle G. Lindén'ille y. m. lupa perustaa yksityinen neliluokkainen *tyttökoulu*. Koulu, joka syksyllä samana vuonna oli avattu yhdellä luokalla ja senjälkeen vuosittain lavennettu, niin että se lukuvuoden 1893—1894 alkaessa oli täydellinen, sai tämän lukuvuoden alusta armollisen pää-

töksen kautta Syyskuun 14 päivältä 1893 valtionapua 700 markkaa kumpaa-kin alemmaa ja 900 markkaa kumpaakin ylempää luokkaa kohti, eli yhteensä 3,200 markkaa vuodessa, maksettavaksi viitenä vuotena. Oppilasmäärä 1890—1893: 13, 16, 22.

Hankoniemi.

Elokuun 12 päivänä 1891 annettiin kirkkoherralle F. Nauklérille, asema-päälikölle C. Appelgren'ille y. m. lupa perustaa yksityinen neliluokkainen *oppilaitos poikia ja tyttöjä varten*, ruotsi opetuskielenä.

Elokuun 10 päivänä 1893 sai opettajatar *K. K. Hagström* luvan perustaa kolmiluokkaisen *valmistavan koulun*.

Turku.

Toukokuun 20 päivänä 1891 sai entisen Heurlin'in tyttökoulun johtajatar *A. K. Lilius* luvan laventaa tämän viisiluokkaisen laitoksen *yhdeksänluokkaiseksi* opistoksi, ja armollisen päätelmän kautta Syyskuun 14 päivältä 1893 suotiin hänelle ennen annetun 4,000 markan vuotuisen apurahan lisäksi yleisistä varoista 1,250 markkaa luokkaa kohden, jonka ohessa säädettiin, että apuraha näin korotettuna 9,000 markkaan vuodessa, maksettaisiin kymmenenä vuotena lukien syyskuun 1 päivästä 1893, jolloin opisto oli tullut täydelliseksi yhdeksällä luokalla. Oppilasluku 1890—1893: 76, 98, 101.

Toukokuun 4 päivänä 1892 sai johtajatar V. Gripenberg y. m. luvan *jatkoluokkina* valtion Turun kaupungissa ylläpitämään ruotsinkieliseen tyttökouluun perustaa kolme yksityistä luokkaa.

Marraskuun 15 päivänä 1892 suotiin armollisesti johtajattarelle *N. Viander'ille* hänen yksityistä valmistavaa kouluansa varten sama apuraha minkä hän sitä ennen lukuvuoden 1890—1891 loppuun oli nauttinut, eli 1,000 markkaa vuodessa maksettavaksi viiden vuoden aikana, lukien lähinnä edellisen lukuvuoden alusta Syyskuun 1 päivästä 1891. Oppilasmäärä 1890—1893: 94, 84, 92.

Pori.

Maaliskuun 7 päivänä 1893 myönnettiin Porin *ruotsalaisen yhteiskoulun* osakeyhtiön johtokunnalle lupa yksityisen ruotsalaisen tyttökoulun kannattajain kanssa tehdyn sopimuksen mukaan haltuunsa ottaa sekä sanotun viisiluokkaisen koulun, että mainittujen kannattajain ylläpitämän kolmiluokkaisen valmistavan koulun poikia ja tyttöjä varten ja lukien lukuvuoden alusta syksystä 1892 peräkkäin luokka luokalta laaditun opetussuunnitelman mukaan,

uudestaan järjestää mainitut koulut kaksiluokkaiseksi valmistavaksi ja täydelliseksi yhdeksänluokkaiseksi yhteiskouluksi, ruotsi opetuskielenä ja yliopistoon johtavilla kursseilla. Tämän ohessa myönnettiin, että tyttökoulun ylläpitämiseksi Toukokuun 28 päivänä 1885 armollisesti myönnetty 6,000 markan vuotuinen valtionapu, saatettaisiin antaa yhteiskoulun alemmille luokille, ensimmäisestä kuudenteen, sikäli kun nämä alottivat toimintansa ja samoilla ehdoilla kuin apu oli tyttökoululle myönnetty, ja oikeutettiin ne opettajat ja opettajattaret, jotka olivat täyttäneet kouluvirkkaa varten säädetyt kelpaavaisuuden ehdot ja koulussa opettaneet vähintään 22 tuntia viikossa virkaan nimityksen suhteen valtion oppilaitoksessa hyväksensä lukea virka-aikansa yhteiskoulussa, kuten Keisarillisen Senaatin päätelmän kautta Toukokuun 14 päivältä 1888 tyttökoulun opettajakunnalle oli myönnetty. Oppilasmäärä tyttökoulussa 1890—1893: 61, 35, 35.

Rauma.

Alkeiskoulun ottamisesta kunnan haltuun on ennen kerrottu.

Maarianhamina.

Kolmen yksityisen jatkoluokan perustamisesta alketskouluun on edellä kerrottu.

Hämeenlinna.

Lokakuun 14 päivänä 1891 suotiin armollisesti paikkakunnan yksityisen ruotsinkielisen tyttökoulun johtajattarelle *E. E. Savoniuselle* valtionapua samaan määrään kuin ennenkin, eli 5,000 markkaa, vuodessa maksettavaksi Syyskuun 1 päivästä 1891 viiden vuoden aikana ja ehdoilla että oppilaitten lukukausimaksut määrättäisiin vähintäinkin yhtä korkeiksi kuin valtion oppilaitoksissa on säädetty ja että vapaasijojen suhteen määräykset armollisessa julistuksessa Elokuun 22 päivältä 1889 noudatettaisiin. Oppilasmäärä lukuvuosina 1890—1893: 83, 77, 78.

Tampere.

Lokakuun 22 päivänä 1890 myönnettiin armollisesti yksityisen suomalaisen tyttökoulun johtokunnalle edelleen valtionapua yhteensä 8,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden aikana lukien lukuvuoden alusta Syyskuun 1 päivästä 1890. Oppilasmäärä 1890—1893: 150, 128, 144.

Wiipuri.

Kesäkuun 22 päivänä 1892 saivat merikoulunjohtaja G. Z. Sandman, rehtori G. V. Walle y. m. luvan joko seuraavana syksynä tai syksynä 1893 perustaa ja voimassa pitää *suomenkielisen jatko-opiston tyttöjä varten* kaksivuotisella oppikurssilla pääasiallisesti järjestetty opetuksen mukaan ensimmäisellä ja toisella luokalla valtion jatko-opistoissa.

Syyskuun 14 päivänä 1893 myönnettiin armollisesti koulun johtajattarelle *E. H. Sirelius'elle* hänen yksityistä kaksiluokkaista, opetuskieleltään *suomalaista valmistavaa kouluansa* varten, edelleen valtionapua 600 markkaa kumpaakin luokkaa kohti, 1,200 markalla vuodessa maksettavaksi viitenä vuotena, lukien Syyskuun 1 päivästä 1893 ja ehdolla että oppilasmaksut määrättäisiin vähintään yhtä korkeiksi kuin valtion opistoissa. Oppilasluku 1890—1893: 48, 45, 48.

Syyskuun 14 päivänä 1893 myönnettiin armollisesti yksityis-opettajattarelle *H. K. Lilius'elle* hänen *ruotsinkielistä valmistavaa kouluansa* varten edelleen valtionapua samaan määrään kuin hän ennen oli nauttinut, eli 600 markkaa kumpaakin koulun kahta korkeampaa luokkaa kohti, 1,200 markalla vuodessa maksettavaksi Heinäkuun 1 päivästä 1893 Syyskuun 1 päivään 1898 ehdolla että oppilaitten maksut määrättäisiin vähintään yhtä suuriksi kuin valtion kouluissa. Oppilasluku 1890—1893: 58, 62, 67.

Hamina.

Lokakuun 22 päivänä 1890 myönnettiin armollisesti niin sanotulle realkoulu-osakeyhtiölle, joka voimassa pitää paikkakunnan yksityistä *ruotsalaista realilyseota* uudistettua valtionapua samaan määrään kuin ennenkin eli 20,000 markkaa vuodessa maksettavaksi viitenä vuotena, lukien Syyskuun 1 päivästä 1890. Oppilasluku oli 1890—1893, eri vuosin 72, 67 ja 56.

Lappeenranta.

Kaksiluokkaisen alkeiskoulun ottamisesta kaupunkikunnan haltuun on edellä kerrottu.

Sortavala.

Kaksiluokkaisen alkeiskoulun ottamisesta kaupunkikunnan huostaan on edellä kerrottu.

Käkisalmi.

Kaksiluokkaisen alkeiskoulun ottamisesta kaupunkikunnan huostaan on ennen kerrottu.

Kotka.

Lokakuun 14 päivänä 1891 suvaittiin armollisesti ei ainoastaan, että koulun johtajattarelle *Aina Henriksson'ille* Syyskuun 1 päivästä 1888 viideksi vuodeksi hänen yksityistä *ruotsinkielistä tyttökouluansa* varten myönnetty 4,000 markan valtionapu Syyskuun 1 päivästä 1890 korotettaisiin 6,000 markkaan, vaan myöskin että koulun valmistaville luokille poikiakin vastaanotettaisiin oppilaisiksi. Oppilasluku 1890--1893: 72, 80, 71.

Mikkeli.

Lokakuun 22 päivänä 1890 suotiin armollisesti yksityisen *suomenkielisen tyttökoulun* johtokunnalle edelleen apua yleisistä varoista saman perusteen mukaan kuin siihenkin asti, yhteensä 7,000 markalla vuodessa sekä sitä paitsi opistoon perustetun *valmistavan koulun* ylemmän luokan ylläpitämiseksi 750 markan apuraha vuodessa, kaikki tämä maksettavaksi viitenä vuotena lukien Syyskuun 1 päivästä 1890, ehdoilla että oppilasmaksut määrättäisiin vähintään yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksissa on säädetty ja vapaasijojen suhteen määräyksiä armollisessa julistuksessa Elokuun 22 päivältä 1889 noudatettaisiin. Oppilasmäärä 1890—1893: 61, 66, 76 ja valmistavassa koulussa 34, 33, 32.

Lokakuun 14 päivänä 1891 myönnettiin armollisesti johtajattarelle *Alina Antell'ille* hänen yksityisen *ruotsinkielisen tyttökoulun* voimassa pitämiseen edelleen apua yleisistä varoista samaan määrän kuin ennen, eli 7,000 markkaa vuodessa maksettavaksi Syyskuun 1 päivästä 1891 lukien viitenä vuotena, ehdoilla että oppilasmaksut määrättäisiin vähintään yhtä suureksi kuin valtion oppilaitoksissa on säädetty ja vapaasijojen suhteen määräyksiä armollisessa julistuksessa Elokuun 22 päivältä 1889 noudatettaisiin. Oppilasluku 1890—1893: 97, 93, 85.

Savonlinna.

Lokakuun 22 päivänä 1890 myönnettiin armollisesti paikkakunnan kolmiluokkaisen yksityisen *tyttökoulun* johtajattarelle *A. M. Harlin'ille*, joka oli ilmoittanut aikovansa ei ainoastaan laventaa koulua neljännellä luokalla,

vaan myöskin ruotsin kielen sijaan luokka luokalta asettaa *suomen* opetuskieleksi siinä, korotettu valtioapu Syyskuun 1 päivästä 1890 3,600 markalla vuodessa viltenä vuotena, ehdoilla että oppilaitten maksut määrättäisiin vähintään yhtä suureksi kuin valtion oppilaitoksissa on säädetty ja että vapaa-sijojen suhteen määräyksiä armollisessa julistuksessa Elokuun 22 päivältä 1889 noudatettaisiin.

Kuopio.

Lokakuun 22 päivänä 1890 myönnettiin armollisesti erään paikkakunnalla olevan *valmistavan koulun* johtajattarelle *B. Stenius'elle* korotettu 1,500 markan valtioapu vuodessa maksettavaksi kummaltakin koulun kahdelta ylimältä luokalta viitenä vuotena lukien Syyskuun 1 päivästä 1890, ehdoilla että oppilaitten maksut määrättäisiin vähintään yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksissa on säädetty, ja että vapaasijojen suhteen määräyksiä armollisessa julistuksessa Elokuun 22 päivältä 1889 noudatettaisiin. Oppilasluvu 1891—1893: 72, 68.

Sitte kun yksityisen ruotsalaisen realilyseon poikia ja tyttöjä varten johtokunta alamaisesti oli anonut että oppilaitokselle ei ainoastaan pitemmäksi ajaksi vakuutettaisiin se apuraha yleisistä varoista, eli luokilta I—V vuosittain 17,000 markkaa, joka armollisen päätelmän mukaan Kesäkuun 27 päivältä 1889 oli myönnetty kuudeksi vuodeksi, Syyskuun 1 päivästä 1888, vaan myöskin suotaisiin vuotuinen 4,000 markan apuraha kullekin luokista VI—VIII sitä myöden kuin ne alkavat toimintansa, sallittiin armollisen päätelmän kautta Marraskuun 15 päivältä 1892, että mainittua viiden alimman luokan ylläpitämistä varten myönnettyä 17,000 markan vuotuista valtionapua saataisiin maksaa vieläkin kuutena vuotena eli Syyskuun 1 päivään 1900 sillä tavalla ja niillä ehdoilla kuin apurahan nauttimista varten sitä ennen oli säädetty, nimittäin että oppilaitten lukukausimaksut määrättäisiin vähintään yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksissa on säädetty kumpaakin sukupuolta varten. Oppilasmäärä 1890—1891: 48 poikaa ja 46 tyttöä, 1891—1892: 46 poikaa ja 65 tyttöä, 1892—1893: 52 poikaa ja 91 tyttöä.

Kuopion suomalaisen yhteiskoulun osakeyhtiön alamaisestä anomuksesta saada syksystä 1893 perustaa ja yksityisillä varoilla voimassa pitää kansakouluun perustuvan *suomenkielisen realilyseon poikia ja tyttöjä varten* seitsemänvuotisella yliopistoon johtavalla kurssilla ja viidellä pohjaluokalla päätyvillä kursseilla sekä toistaiseksi *valmistavan koulun* samoilla sisäänpääsyvaatimuksilla, jotka ovat määrättyt valtion lyseoin ensimmäistä luokkaa varten, antoi Keisarillinen Senaatti päätelmässä Tammikuun 18 päivältä 1893 pyydetyn suostumuksen ehdolla kumminkin, että sisäänpääsyvaatimukset laitok-

sen ensimmäiselle luokalle ylipäänsä vastaisivat niitä vaatimuksia, jotka ovat määrättyt pääsyä varten valtion kahdeksanluokkaisten lyseoin toiselle luokalle.

Joensuu.

Lokakuun 22 päivänä 1890 suotiin armollisesti yksityisen *suomenkielisen tyttökoulun* johtajalle kolleega J. M. Alopæus'elle 5,000 markkaan korotettu vuotuinen valtionapu maksettavaksi viitenä vuotena Syyskuun 1 päivästä 1890, ehdoilla että oppilaitten lukukausimaksut määrättäisiin vähintäinkin yhtä suuriksi kuin valtion samanlaisissa oppilaitoksissa ja että kolleega Alopæus oppilaiden vapaasijojen suhteen noudattaisi mitä niistä valtion kouluissa on määrätty armollisessa julistuksessa Elokuun 18 päivästä 1889. Oppilasluku 1890—1893: 75, 75, 73.

Nikolainkaupunki.

Lokakuun 22 päivänä 1890 suotiin armollisesti erään neliluokkaisen yksityisen, *opetuskieleltään ruotsalaisen valmistavan koulun* poikia ja tyttöjä varten johtajattarelle *Elin Kock'ille* koulun kahden ylimmän luokan ylläpitämistä varten apua yleisistä varoista, 1,000 markkaa vuodessa viideksi vuodeksi lukien Syyskuun 1 päivästä 1890, ehdolla että tyttöoppilaiden maksut korotettaisiin samaan määrään kuin valtion kouluissa. Oppilasluku 1891—1893: 75 ja 95.

Tammikuun 23 päivänä 1891 sai kolleega *A. A. Gröndahl* luvan ylläpitää *suomalaista yhteiskoulua*, ajottu *valmistamaan* oppilaita alkeisoppilaitosten ja tyttökoulujen ensimmäiseen luokkaan. Syyskuun 14 päivänä 1893 myönnettiin armollisesti kolmiluokkaisen koulun kahden ylemmän luokan kannattamiseksi valtioapua 1,200 markkaa vuodessa maksettavaksi viiden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1893, ehdolla että oppilaiden maksut määrättäisiin vähintäin yhtä suuriksi kuin valtion kouluissa.

Huhtikuun 18 päivänä 1891 annettiin tehtaan omistajalle E. Björkenheim'ille, koulunjohtajattarelle H. V. Hellman'ille, rehtorille E. Levón'ille y. m. lupa perustaa ja ylläpitää yksityinen *suomenkielinen tyttökoulu*, opetusaineiden suhteen samanlainen kuin valtion tyttökoulut.

Syyskuun 9 päivänä 1891 saivat koulunjohtajatar A. Krook sekä lyseonlehtorit Hj. Hjelt ja V. T. Rosenqvist luvan perustaa yksityisiä *jatkokurssia* nuorille tytöille, jotka olivat käyneet viisiluokkaisen tyttökoulun läpi tai näyttäneet omistavansa sitä vastaavan tietomäärän.

Uusikaarleppyy.

Lokakuun 22 päivänä 1890 suotiin armollisesti seminaarinlehtorille G. Hedströmille y. m. yksityisen *ruotsalaisen tyttökoulun* ylläpitämiseksi sama apu yleisistä varoista, kuin koulu siihen asti oli nauttinut, eli 1,800 markkaa vuodessa maksettavaksi Syyskuun 1 päivästä 1890 viiden vuoden aikana, ehdolla että koulun vapaasijojen suhteen määräyksiä armollisessa julistuksessa Elokuun 22 päivästä 1889 noudatettaisiin; samalla antoi Keisarillinen Senaatti myöntymyksensä siihen että poikia saataisiin ottaa koulun oppilaisiksi. Oppilasluku 1890—1893: 38, 34, 27.

Pietarsaari.

Lokakuun 22 päivänä 1890 suotiin armollisesti erään yksityisen, opetuskieleltään *ruotsalaisen tyttökoulun* johtajattarelle *J. Björkman'ille*, joka oli anonut laventaaksena koulua neljännellä luokalla, korotettua apua yleisistä varoista yhteensä 3,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi viitenä vuotena lukien Syyskuun 1 päivästä 1890, ehdolla että oppilaiden maksut määrättäisiin vähintään yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksissa on säädetty ja vapaasijojen suhteen määräyksiä armollisessa julistuksessa Elokuun 22 päivästä 1889 noudatettaisiin. Oppilasmäärä 1890—1893: 32, 33, 38.

Kirkollisasiain-toimituskunnan kirjelmän mukaan Toukokuun 2 päivästä 1893 tulisi yksityisen kolmannen luokan kouluun perustamista varten Bæck'in lahjoitusrahastosta myönnetty apu, 1,500 markkaa, lakkaamaan Syyskuun 1 päivänä 1893, koska se oli myönnetty ehdolla että latinan opetusta toimitettaisiin oppilaille mainitulla luokalla, mutta ei yhtään oppilasta kahtena viimekuluneena vuotena ollut halunnut opetusta siinä aineessa.

Kokkola.

Syyskuun 14 päivänä 1893 suotiin armollisesti yksityisen *ruotsalaisen tyttökoulun* johtajattarelle, leskirouva *M. Ch. Wallin'ille* edelleen valtion-apua, ja korotettuun määrään, yhteensä 3,900 markkaa, maksettavaksi viitenä vuotena lukien Syyskuun 1 päivästä 1893, ehdolla että oppilaiden maksut määrättäisiin vähintään yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksissa. Oppilasmäärä 1890—1893: 41, 43, 35.

Oulu.

Toukokuun 4 päivänä 1892 annettiin linna- ja lasarettilaakärille K. von Fieandt'ille, lyseonlehtoreille M. Rosendal'ille ja A. O. Forsman'ille y. m. lupa suomalaiseen tyttökouluun yksityisillä varoilla perustaa kaksi *jatkoluokkaa*, tarkoituksella antaa sama tietomäärä kuin valtion realilyseon kuudetta ja seitsemättä luokkaa varten on vahvistettu kuitenkin siten että jatkoluokkien oppilailla eri oppiaineiden suhteen oli valintavapaus.

Syyskuun 14 päivänä 1893 suotiin armollisesti lyseon lehtorille M. Rosendal'ille ja kollegalle S. A. Westerlund'ille heidän yksityisen kolmiluokkaisen, opetuskieltään *suomalaisen valmistavan* koulun voimassa pitämiseksi edelleen apua yleisistä varoista samaan määrään kuin siihen asti, eli lasketuna 600 markkaa kutakin kahta korkeampaa luokkaa kohti, 1,200 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1892, ehdolla että oppilaiden maksut määrättäisiin vähintään yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksissa. Oppilasmäärä 1890—1893: 92, 103, 117.

Syyskuun 14 päivänä 1893 suotiin armollisesti everstinna S. Gahmberg'ille kahden korkeamman luokan voimassapitämistä varten hänen perustamassaan kolmiluokkaisessa, opetuskieleltään *ruotsalaisessa valmistavassa koulussa* samanlainen apu, kuin hän ennen oli nauttinut, eli 1,200 markkaa vuodessa viiden vuoden ajaksi Syyskuun 1 päivästä 1892, ehdolla että oppilaiden maksut määrättäisiin vähintään yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksissa. Oppilasluku 1890—1893: 54, 54, 53.

Kajaani.

Lokakuun 22 päivänä 1890 suotiin armollisesti johtajattarelle J. Bergh'ille, jolla on yksityinen, opetuskieleltään *suomalainen tyttökoulu*, korotettu apu yleisistä varoista, 3,600 markkaa vuodessa maksettavaksi viitenä vuotena Syyskuun 1 päivästä 1890, ehdolla että oppilaiden maksut määrättäisiin vähintään yhtä suuriksi kuin valtion samanlaisissa oppilaitoksissa ja johtajatar Bergh vapaasijojen suhteen noudattaisi mitä armollisessa julistuksessa Elokuun 22 päivästä 1889 on säädetty. Oppilasluku 1890—1893: 30, 29, 20.

Kolmenvuotiskaudella 1890—1893 on asianomaisella luvalla perustettu 2 *yksityistä tyttökoulua*, toinen opetuskieleltään *ruotsalainen* (Tammisaareen) toinen *suomalainen* (Nikolainkaupunkiin) sekä neliluokkainen yksityinen *ruotsalainen yhteiskoulu* Hankoniemeen ja seitsenluokkainen yksityinen *suomalainen*

Kert. Alkeis-oppil. tilasta Suomenmaassa.

yhteiskoulu Kuopioon; Porin yksityinen *ruotsalainen* tyttökoulu on uudestamuodostettu yhdeksänluokkaiseksi *yhteiskouluksi*. Vielä on lupa annettu *jatkoluokkain* perustamiseen Turun (ruotsalaiseen), Wiipurin (suomalaiseen), Nikolainkaupungin ja Oulun (suomalaisiin) tyttökouluihin sekä Maarianhaminan alkeiskouluun. Asianomaisella luvalla on 3 yksityistä *valmistavaa koulua* avattu, nimittäin Helsingissä (suomalainen), Hankoniemessä (ruotsalainen) ja Nikolainkaupungissa (suomalainen). Kaksiluokkaiset alkeiskoulut Raumalla, Lappeenrannassa, Sortavalassa ja Käkisalmissa ovat asianomaiset kaupunkikunnat ottaneet huostaansa ja uudestamuodostaneet neli- eli viisiluokkaisiksi *reali-* eli *porvarikouluiksi*.

Oppilaiden luku yksityisissä oppilaitoksissa ja niiden jakaantuminen kumpaankin kotimaiseen kieleen nähden oli sikäli kuin ilmoituksia siitä on Ylihallitukselle tullut, seuraava:

	Poikia.	Tyttöjä.	Äidinkieli:	
			Ruotsi.	Suomi.
1890—1891	1,582.	2,746.	3,080.	1,146.
1891—1892	1,687.	3,005.	3,251.	1,315.
1892—1893	1,811.	2,957.	3,248.	1,360.

Helsingissä Toukokuun 1 päivänä 1894.

L. Lindelöf.

C. G. Estlander.
Alex. Streng.

G. Frosterus.
Wilhelm Floman.

Carl Synnerberg.

Carl Svibergson.

